

ENSENYAMENT DE MESTRES

GRAU d'EDUCACIÓ INFANTIL

TRADICIONS CATALANES A L'EDUCACIÓ INFANTIL

TREBALL DE FI DE GRAU

Pujol Fraile, Silvia (silvia.pujol@estudiants.urv.cat)

Tutor de la Facultat: **Dra. Mònica Casellas Sanahuja**

31 de maig

Grau d'Educació Infantil

Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia

Agraïments

M'agradaria començar els meus agraïments donant gràcies a la meva família que m'han entès en els moments d'estrès i m'ha tranquil·litzat dient-me que tot aniria bé. Altrament vull agrair als meus amics i companyes de classe per donar-me suport i companyia durant tot el procés de la investigació.

Aquest treball de fi de grau no hauria sigut possible sense la meva tutora, Mònica Casellas Sanahuja, que m'ha estat guiant, ajudant-me en el meu treball de fi de grau i indicant-me quin camí he de seguir.

I per concloure, vull agrair també a tots els professionals que han participat en el meu treball de fi de grau, les mestres d'educació infantil del Joan Roig i a l'Editorial M.A Salvatella, S.A, per dedicar-me el seu temps i facilitar-me la realització de la part metodològica del meu treball de fi de grau.

Resums

➤ Català

La meua recerca del meu treball de fi de grau s'ha basat en el tema de les tradicions catalanes, ja que volia descobrir-les dins la literatura infantil i esbrinar la seva importància dins de l'etapa de l'educació infantil. He realitzat la investigació a partir de dos grans objectius principals que són acostar les tradicions catalanes als infants d'educació infantil a través dels contes i descobrir quins beneficis aporta la incorporació de l'ensenyament de les tradicions catalanes dins de l'etapa d'educació infantil. Altrament n'he extret d'altres més específics com realitzar una selecció dels contes infantils més coneguts que treballen les tradicions catalanes, observar quins coneixements tenen els infants d'educació infantil dels contes més propers, fer un recull de contes que es treballen a educació infantil sobre les tradicions catalanes i analitzar quins contes sobre tradicions catalanes s'expliquen a l'aula. Per aconseguir complir els meus objectius que havia marcat he utilitzat diversos instruments de registre i recollida de dades com una entrevista a una persona molt important dins del sector de les editorials de contes infantils, un qüestionari el qual han contestat diverses mestres d'infantil d'una mateixa escola i una pauta d'observació basada en el diari de camp del meu dia a dia de les pràctiques basades en l'observació dels infants quan es vivien fets tradicionals catalans. A partir d'aquests instruments de registre n'he extret uns resultats i unes conclusions que podeu veure més endavant al meu treball de fi de grau.

- **Paraules clau:** tradicions, catalanes, literatura, infantil, contes, beneficis.

➤ Castellà

Mi búsqueda de mi trabajo de fin de grado se ha basado en el tema de las tradiciones catalanas, ya que quería descubrirlas dentro de la literatura infantil y saber su importancia dentro de la etapa de educación infantil. He realizado la investigación a partir de dos grandes objetivos principales que son acercar las tradiciones catalanas a los infantes de educación infantil a través de los cuentos y descubrir qué beneficios aporta la incorporación de la enseñanza de las tradiciones catalanas dentro de la etapa de educación infantil. Además he extraído otros más específicos como realizar una selección de los cuentos infantiles más conocidos que trabajan las tradiciones catalanas, observar que conocimientos tienen los infantes de educación infantil de los cuentos más cercanos, hacer un recuento de cuentos que se trabajen a educación infantil sobre las tradiciones catalanas y analizar qué cuentos sobre

tradiciones catalanas se explican en el aula. Para conseguir cumplir mis objetivos que había marcado he utilizado diversos instrumentos de registro y de recogida de datos como una entrevista a una persona muy importante dentro del sector de las editoriales de cuentos infantiles, un cuestionario el cual han contestado diversas maestras de infantil de una misma escuela y una pauta de observación basada en el diario de campo de mi día a día en las prácticas basada en la observación de los infantes cuando vivían hechos tradicionales catalanes. A partir de estos instrumentos de registro he extraído unos resultados y unas conclusiones que podéis ver más adelante en mi trabajo de fin de grado.

- **Palabras clave:** tradiciones, catalanas, literatura, infantil, cuentos, beneficios.

➤ **Anglès**

My research for my final degree project is based on the topic of Catalan Traditions, as I wanted to discover them in children's literature and find out their importance in the early childhood educational stage. I focused the research based on two main objectives, which are to bring Catalan Traditions closer to infant's education through stories and to discover the benefits of incorporating them in their education. I have also come upon more specific goals, such as making a selection of the most popular children's stories that talk about catalan traditions, observing how much the infants know about the stories that are the closest to them, making a list of stories about the traditions that are being taught and therefore analysing which stories are explained in class. In order to achieve these goals I had set, I used various recording and data collecting instruments such as an interview with a very important person from children's books editorial sector, a questionnaire answered by several kindergarten teachers from the same school and an examination based on the diary of my day-to-day internship in a school drew on the observation of the children's learning behaviour during traditional catalan activities and events. From these studies, I have extracted some results and conclusions that you can see further on in my final degree project.

- **Keywords:** traditions, catalan, literature, children, stories, benefits.

Índex

1. Introducció	4
2. Marc Teòric	6
Capítol 1. Història i orígens de la literatura infantil	6
Capítol 2. Importància de la literatura a l'etapa d'educació infantil	13
Capítol 3. Desenvolupament infantil i literatura a l'etapa d'educació infantil	17
Capítol 4. Tradicions catalanes, història i orígens	34
Capítol 5. Importància de les tradicions catalanes a l'etapa d'educació infantil	42
Capítol 6. Tradicions catalanes i educació infantil	44
3. Marc Metodològic	45
3.1 Preguntes d'investigació	46
3.2 Objectius	46
3.3 Disseny metodològic	47
3.3.1 Temporalització	47
3.3.2 Mostra / població	48
3.3.3 Instruments de recollida de dades	49
3.4 Resultats	50
3.5 Conclusions	53
4. Bibliografia	56
5. Annexos	59

1. Introducció

El treball que es mostra a continuació és un treball de fi de grau basat a treballar el tema de les tradicions catalanes a la literatura infantil i la seva importància a l'etapa de l'educació infantil.

El tema escollit és molt important per a mi perquè des de ben petita sempre m'han agradat celebrar les tradicions catalanes que he viscut any rere any i conèixer el seu origen i la seva història.

Altrament, tant a la meua etapa d'estudiant d'escola com a la meua etapa com a practicant de mestre han sigut per a mi de les etapes més boniques, ja que quan se celebra alguna festivitat tradicional catalana es veu la il·lusió dels infants als seus ulls i es respira un ambient de festivitat i alegria a les escoles que contagia als més grans i petits. A més, sempre he pensat que el fet de practicar aquestes festivitats, portar-les a les escoles i oferir-les a tots els infants permet que tothom se senti que forma part d'una mateixa societat amb una identitat comuna.

Les expectatives que tenia en començar a treballar en aquest treball de fi de grau eren bastant altes, ja que en realitzar les pràctiques de la universitat abastava els mesos gener - març i setembre - desembre, per tant, he pogut viure les principals celebracions catalanes com Nadal, la Castanyera, Carnestoltes, etc. i he tingut la gran oportunitat d'observar com es treballen aquestes festivitats a dos centres molt diferents, veure quines metodologies utilitzen, com reaccionen infants, mestres i pares, etc.

Amb aquest treball vull aconseguir esbrinar com s'ensenyen i es viuen les tradicions catalanes a les aules, esbrinar si els centres ho consideren una part important del currículum i si creuen que treballar les tradicions a l'aula aporta beneficis als infants o per al contrari, pensen que celebrar les tradicions no és important i no aporta cap aspecte positiu als infants.

Aquest treball de fi de grau s'estructura en dos blocs.

El primer bloc consisteix en el marc teòric on trobem la justificació científica de la investigació dividida en diversos capítols basats en diverses teories científiques de diferents autors trobats a llibres i altres documents referenciats a la bibliografia. Trobem capítols on es mostra i s'argumenta la història i els orígens de la literatura infantil i de les tradicions catalanes, la importància de la literatura i les tradicions catalanes a l'etapa de l'educació

infantil, es justifica el desenvolupament infantil i la importància de la literatura a l'etapa d'educació infantil i el punt en comú entre les tradicions catalanes i l'educació infantil.

I el segon bloc consisteix en el marc metodològic, és a dir, una recerca basada en el col·legi Joan Roig ubicat a Tarragona on vaig realitzar les pràctiques de la universitat i les diferents sessions pràctiques del treball de fi de grau. En aquest bloc trobem les preguntes d'investigació plantejades al començament de la investigació, els objectius generals i específics plantejats, el disseny metodològic, una petita introducció i temporalització del treball, els instruments emprats per la recollida de dades amb la seva mostra i els resultats obtinguts i finalment, les conclusions.

2. Marc Teòric

Capítol 1. Història i orígens de la literatura infantil

La literatura infantil fa milers d'anys que existeix i ha patit una sèrie de canvis durant les diverses etapes de la humanitat. En aquest capítol es mostra el recorregut des dels orígens de la creació de la literatura fins a l'actualitat.

Prat Ferrer (2013) ens augmenta al seu llibre *Historia del cuento tradicional* que primerament, els contes estaven destinats al públic en general, és a dir, podien anar destinats tant a adults com infants, ja que no tenien una connotació infantil. Ens mostra que la literatura és un instrument de gaudi, de representació i aprenentatge, i, a més, esmenta que és un art molt bonic i molt antic, ja que els orígens de la literatura es transmetien de manera oral.

Carme Oriol i Carazo (2002) ens mostra al seu llibre *Introducció a l'etnopoètica, teoria i formes del folklore en la cultura catalana* que els orígens de la literatura eren orals i s'estudien a partir de l'etnopoètica, part del folklore (que és tan antic com la humanitat) que es dedica a l'estudi de les formes de comunicació artístiques (rondalles, llegendes, anècdotes, enigmes...) L'etnopoètica s'ocupa d'un art verbal que es transmet majoritàriament de forma oral i els missatges etnopoètics serveixen per educar, donar normes de conducta, fer crítica, reaccionar contra les injustícies, etc.

El llibre de Prat Ferrer (2013) ens indica el camí de la literatura i el conte tradicional a través de diferents moments de la història:

Durant l'Edat Antiga l'expressió poètica era el mitjà predilecte per la transmissió, les societats es comunicaven de manera oral i tot el que es volia transmetre s'havia de tenir a la memòria. Per tant, els narradors orals d'aquell moment retenien a la seva memòria els elements essencials de les narracions (la trama, els personatges, objectes significatius, etc.) i aprenien una sèrie de recursos narratius que els permetia donar vida a l'actuació (canviar la veu, gesticular, fer pauses, etc.). Ells són els encarregats de decidir que s'explica i que podem obviar. Per això cada relat és diferent, ja que cada narrador explica les històries d'una determinada manera.

Amb la invenció l'escriptura la situació que hi havia en aquell moment va canviar basant, ja que l'aparició de la narració escrita va permetre a l'ésser humà concentrar-se amb l'essència de les coses, afavorint el desenvolupament del pensament abstracte, filosòfic i científic. Els encarregats de transmetre els textos eren persones i no màquines, per això, els textos no són totalment iguals entre ells perquè es cometien errors o canvis.

El conte popular no va ser molt prestigiós dins de les societats antigues i per tant no es parla molt d'aquest recurs, però hi ha molts escrits en papirs i pergamins que demostren l'existència del conte popular dins d'aquesta època. En aquest recurs predominen els personatges sobrenaturals que pertanyen a la mitologia de les cultures d'aquesta època i els relats que més es distingeixen com a contes són la paràbola, la faula, el relat etimològic i el conte d'animals.

Dins de l'Edat Antiga trobem el període de la Mesopotàmia i l'Orient.

Aquest moment va ser un dels bressols de la nostra civilització i la importància dels relats mesopotàmics va començar a fer-se patent a partir de l'últim quart del segle XIX.

Els mesopotàmics escrivien escrits religiosos on inclouen relats mitològics, novel·les, llegendes i contes meravellosos. A més, els documents legals els escrivien en forma de tauletes de fang.

Aquest període no va sofrir d'alts i baixos ni va patir cap crisi, per tant, la recuperació de textos va ser senzilla.

A continuació, a l'Edat Antiga també trobem el període de l'Antic Egipte. Durant la història de l'Antic Egipte van existir molts moments d'inestabilitat social provocant la destrucció de

temples, biblioteques i incendis a les cases de la població, ja que necessitaven llum per veure i fer les feines del dia a dia. Tot i això s'han conservat papirs amb més de tres mil mil·lennis d'antiguitat.

L'egiptòleg francès Gaston Maspero va publicar el 1882 la primera col·lecció de relats breus en l'època faraònica amb el títol *Les contes populaires de l'Égypte ancienne*. Alguns dels relats més antics d'aquesta col·lecció s'han trobat dins de les tombes de diverses piràmides. Després d'aquesta col·lecció s'han descobert més llibres com el que va descobrir l'Emmanuel de Rougé el 1852, que va trobar un manuscrit egipci amb una narració semblant a alguns relats de la Bíblia, fet que va cridar l'atenció de la població grega i romana.

Anteriorment, el 1700 aC es va descobrir un manuscrit que parlava de la unificació de diferents contes dins d'un mateix relat i aquesta va ser la primera referència que coneixem sobre l'art d'explicar contes.

Finalment dins de l'Edat Antiga trobem el període de l'Antiguitat clàssica on es poden llegir referències sobre l'art d'explicar relats.

En aquest període destaca la presència d'episodis curts en relats antics que van ser recollits i tornats a fer pels transmissors de contes.

Els contes s'explicaven en diverses situacions: en moments de viatge, en moments on el treball era monòton o a reunions socials i tenia dues intencions: entretenir a la població i ensenyar alguna lliçó moral. A molts dels seus reculls literaris apareixen històries basades en la tradició oral, trobant elements de la manera d'explicar contes tradicionals, com per exemple a l'Odissea, que ens mostra a un noi que conta les seves aventures davant del públic. Per tant l'Odissea d'Homer (segle VIII a.C) es considera una col·lecció de relats d'aventures de la tradició grega que es relaciona amb la manera de narrar contes tradicionals.

Un gènere molt important dins del període grecoromà és el de les faules, relats molts curts escrits en vers que presenten una anècdota. Els protagonistes solen ser animals, tot i que hi ha algunes que tenen com a protagonista éssers humans, i s'expliquen amb una intenció didàctica i moralitzadora. Les faules es continuen utilitzant avui en dia dins l'àmbit de l'educació infantil. També trobem els llibres d'animals, escrits en prosa i els quals no pretenen donar cap moralitat.

Dins d'aquest període també apareix el que coneixem com llegendes urbanes. Hi havia històries sobre aparicions, bruixes, màgia, vampirs, etc. i ens ha deixat una gran inspiració per les històries d'avui en dia.

A continuació s'inicia l'Edat Mitjana i apareix la llegenda heroica, les cançons de gesta i els romans.

Dels gèneres narratius medievals, la poesia èpica va ser un dels més importants i en aquest moment queda plasmada en les cançons de gesta. Les cançons de gesta són una manifestació literària i tracten temes d'herois històrics de cada comunitat i se centren en aventures sobre guerres amb ofenses i venjances.

Aquestes històries són cantades pels joglars, artistes que recitaven oralment les cançons de gesta, ja que la majoria de la població era analfabeta. La transmissió d'aquests relats es caracteritza per l'exageració i els elements meravellosos, que cada cop anaven augmentant, per aconseguir donar a conèixer i que la gent tingués més interès per saber la història.

Gràcies a la decadència de les cançons de gesta va aparèixer un altre gènere medieval anomenat roman, què és una narrativa de ficció que pot ser en prosa o en vers, bastant més extensa que els contes i cultivada a ambients cortesans. Aquest nou gènere va ser molt influent i va anar expandint-se per altres corts europees, ja que els narraven els poetes més cultes.

Els romans tracten sobre aventures cavalleresques i amoroses d'herois fantàstics i segueix els tòpics de l'època: cavaller caminant, donzella que necessita ajuda, gegant opressor, etc. Les aventures ocorren a boscos, castells, muntanyes, etc. i apareixen bruixes, reis i altres cavallers. Abunden els dols, les metamorfosis i sovint els cavallers troben l'ajuda que necessiten dins d'un objecte poderós, com les espases o anells màgics.

Seguint amb la línia històrica, la Caterina Valriu (1997) ens mostra al llibre *Història de la literatura infantil i juvenil catalana* la història de la literatura catalana.

L'escriptora ens narra que la literatura catalana ha patit molts problemes històrics que han marcat el seu desenvolupament i que el seu naixement no comença fins a la segona meitat del segle XIX, dins de l'època de la Renaixença a l'etapa de l'Edat Moderna. En aquest període la literatura es desenvolupa i apareix la incorporació al moviment romàntic, que una de les seves característiques és la valoració de la literatura popular. En aquest moment destaquen els relats que narren l'escapament de la realitat, la interculturalitat i la llibertat d'expressió.

Per finalitzar la línia històrica, comença l'Edat Contemporània i el 1809 es crea a Catalunya l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (APEC) i l'aparició d'aquesta associació és un clar indicatiu de la gran preocupació que hi tenia la societat catalana pel sistema escolar i la pedagogia. En aquest moment es produeixen condicions molt favorables per a la literatura infantil catalana gràcies a l'augment del nombre de lectors, la normalització del català, l'interès per les editorials, etc.

El primer llibre català va ser publicat el 1866 i s'anomena *Lo llibre de la infantesa. Rondallari català* de Terenci Thos i Codina (1985) aquest llibre imita les rondalles escrites populars. Alhora també apareix la *Biblioteca Pauget* que publicava contes d'autors catalans i recull de cançons.

Però a partir del 1909 va haver-hi un estancament de la producció i només avança la producció de to més popular.

Posteriorment, apareix l'època Noucentista (1917 - 1930), període molt interessant pel que fa a la literatura infantil catalana, perquè gràcies als aspectes favorables d'anys anteriors proporcionen l'edició d'uns llibres infantils que es comparen amb produccions estrangeres molt importants.

Dins d'aquesta època podem distingir dos períodes: l'època de la Mancomunitat i la de la dictadura de Primo de Rivera. Pel que fa a la Mancomunitat es destaca la creació de la Xarxa de Biblioteques Populares i el Col·legi de Bibliotecaris, i durant la dictadura de Primo de Rivera queden paralitzades totes les accions de creació i difusió de llibres infantils catalans. Tot i això es publiquen algunes de les obres més importants avui en dia com *Les aventures d'en Perot Marrasquí*, de Carles Riba (1917).

En aquells anys, els intel·lectuals catalans comencen a criticar la línia populista que tenien la majoria de contes infantils i lluiten per aconseguir una publicació més moderna i d'acord amb les noves teories pedagògiques (destaquem la creació de la revista *La Mainada*, 1922).

En aquest moment la qualitat literària tenia una presentació molt pensada i curada.

El 1931 es proclama la Segona República i acaba el 1939 amb la victòria de les tropes franquistes després de tres anys de Guerra Civil. Amb la guerra, el país queda totalment inestable i amb una situació d'incertesa i revoltes. La victòria de les tropes franquistes va provocar que la producció cultural tingués molts problemes i la literatura infantil i juvenil va ser dels sectors més afectats.

Un cop acabada la guerra, la Generalitat inicia un període per a bastir la nova autonomia de Catalunya. En aquesta nova Catalunya autònoma l'escola era molt important i es revalorava la llengua catalana. Altrament, la producció editorial passa a ser destinada per la utilització de caràcter didàctic i es publiquen llibres que parlen de la història de Catalunya, diverses antologies literàries i reculls de poemes i cançons. Finalment, una part de l'activitat cultural adquireix un caràcter oficial.

La Sara C. Bryant (1993) presenta al llibre *Com explicar contes* que per una banda, la creació d'escoles d'educació infantil i la professionalització de la tasca educativa i, d'altra banda, l'increment i la diversificació tipològica de la producció va provocar que l'auge editorial sigui possible.

Actualment, la producció literària dedicada a la literatura infantil escrita en català té una composició de qualitat, activa, rica i variada. A hores d'ara, la nostra producció literària no ha parat de créixer i les biblioteques públiques, les llibreries i les escoles tenen una gran oferta de molt alt nivell.

Com hem vist, la cultura del llibre ha patit una sèrie de canvis al llarg de la història i la literatura ha passat de la transmissió oral primitiva a la literatura impresa i a la literatura digital acompanyada d'altres recursos (so, text, imatge i moviment). També hi ha hagut un canvi pel que fa a la percepció dels lectors, ja que a partir dels últims anys del segle XX, els infants adquireixen el dret com a lectors. Aquesta modificació ha sigut possible gràcies a les

evidències dels beneficis de la lectura i la literatura en el desenvolupament emocional i cognitiu dels infants, l'adquisició i el domini del llenguatge.

Per concloure aquest apartat esmento una cita de la Sara C. Bryant (1993): <<Els aedes grecs, els cants dels quals formen la *Il·liada* i l'*Odissea*, els intèrprets de les llegendes històriques que composaren les <<Gesta Romanorum>>, els Trobadors de França, els Minnesinger d'Alemanya, els joglars d'Espanya, els Bards bretons, els versos dels quals es teixeixen amb tota una història nacional, les àvies d'altres temps, els contes de les quals derivaven del Folklore cèltic, dels mites escandinaus o de la màgia asiàtica, no són més que els continuadors de les generacions de narradors nòmades, l'origen dels quals es perd en la nit del temps fins a l'extrem què n'ignorem el nom genèric.

Hi va haver un temps que escoltar contes era la màxima diversió. Els guerrers i els reis no demanaven res de millor; i res més no podia satisfer els serfs i els infants. Sempre hi ha hagut freqüents renovellaments d'aquest entreteniment, i mai no se n'ha perdut el costum en el reialme dels infants on regnen les mares. Però mai, potser, des dels temps antics, hom no ha estat tan disposat com ara, almenys en el meu país, a reconèixer la seva importància com a mitjà popular i legítim d'esbargiment>>. (pàg. 17)

Finalment donem aquest capítol per resolt amb una pinzellada sobre la importància de la literatura dins de les religions principals que s'argumenta al llibre *Historia del cuento tradicional* escrit per Prat Ferrer (2013).

Una de les religions més majoritàries és la del cristianisme. Dins d'aquesta religió destaquem els llibres del Pentateuc i la Bíblia, amb l'Antic i el Nou Testament. Dins d'aquests llibres s'expliquen contes, llegendes i anècdotes sobre diversos personatges. Trobem diversos gèneres i els contes bíblics tenen dues fonts principals: una mitologia culta i les tradicions populars.

La interacció entre els textos bíblics, la tradició oral i els relats ha sigut constant, és per això, que els relats bíblics tenen un gran paregut amb els contes tradicionals.

Una altra religió amb molt de seguidors és l'islam. El llibre més important i sagrat que tenen és el Corà (1801) i va suposar una revolució cultural molt gran. Posteriorment, entre els anys 750 i 850 es produeix un gran treball de traducció i el poble islàmic tenia un nivell cultural

molt alt, ja que la majoria de la població volia aprendre a llegir per saber identificar i entendre els textos sagrats del Corà.

Dins la narrativa tradicional veiem personatges com el geni, el dimoni i els àngels que poden canviar la seva forma i voluntat. Normalment els relats tendeixen al que és fabulós i eròtic i tenen un llenguatge recte i natural sense amargar històries desagradables.

Pel que fa al budisme la narrativa de la Índia ha sigut molt importat. Durant el primer període de major influència budista es va compondre el Jātaka, col·lecció molt extensa d'escrits que consta de poemes didàctics i contes tradicionals. També van escriure molts poemes morals, narracions de diverses èpoques i relats sobre la vida de Buda.

Finalment, el judaisme està replet de tradicions orals i escrites que narren històries llegendàries o fabuloses. Destaquem la Torà, llibre sagrat i dins d'aquesta religió la Bíblia també té un pes molt important i no hi ha textos anteriors a aquest. Tenen una tradició rica en llegendes, mites i relats medievals plens d'assumptes bíblics i màgia amb l'aparença de bruixes i dimonis. També van escriure obres on abundaven els relats breus didàctics i les seves col·leccions van anar adquirint força amb el pas del temps.

Per concloure aquest primer capítol veiem que la literatura ha sigut i és molt important des de l'inici de la humanitat fins als nostres dies i nosaltres som els encarregats de preservar-la i transmetre-la als més petits.

Capítol 2. Importància de la literatura a l'etapa de l'educació infantil

El llibre *La literatura a l'educació infantil* de Cristina Corbero i Neus Real (2017) manifesta que l'educació infantil és una etapa molt important i crucial per començar a formar a les persones. Un aspecte molt important que se li presta molta atenció dins d'aquesta etapa és la de la literatura, en concret, els contes infantils. Dins dels dos currículums de l'etapa 0-6 anys també trobem reflectits aspectes relacionats amb la comunicació i la llengua oral, per tant, hauria de ser un recurs habitual dins de la intervenció educativa.

Com hem esmentat anteriorment, els contes es comencen a explicar als infants quan encara són uns nadons i s'expliquen fins que aquests són grans. L'etapa de l'educació infantil és un temps decisiu perquè els infants han de tenir la intenció de comunicar-se i comprendre tants a

ells mateixos com a l'entorn que l'envolta, per tant, els mestres necessitem proporcionar a les criatures la lectura des de ben petits.

Teresa Duran (2016) a la seva entrevista a Catalunya ràdio, ***L'ofici d'educar: “hi havia una vegada” El poder transformador dels contes*** ens argumenta que els contes són una forma d'educar en l'aprenentatge on les principals fonts són la satisfacció i el benestar. Altrament, exposa que és la primera competència acadèmica i un cop adquirida dona impuls per aconseguir les altres a més, esmenta que hem de potenciar la lectura emocional a l'escola a partir de la lectura basada en els interessos dels infants, provocant una gran motivació i interès d'aquests.

D'una banda, la revista digital ***Temas para la educación. Revista digital para profesionales de la enseñanza*** redactada per la Mª Carmen Morón (2010) ens argumenta alguns dels beneficis de la literatura infantil:

- L'interès dels temes: un dels grans valors que mostra la literatura infantil és presentar a l'infant diferents temes de gran importància com la mort, el temps, la religió, l'amistat, l'autoestima, etc. i això ajuda a formar el pensament crític de l'infant i la seva capacitat reflexiva.
- La tradició literària: la tradició literària ha existit sempre i ha passat de generació en generació. La tradició literària és molt important, ja que forma un aspecte molt enriquidor i proporciona a l'infant informació sobre la cultura, la història i la ciència. A més, ajuda a desenvolupar el vocabulari, la creativitat i la imaginació de l'infant.
- L'humor: l'humor és molt important per aprendre a enfrontar el mal, ja que les situacions dramàtiques poden ser tractades des de la perspectiva de l'humor. L'humor posseeix un gran valor pedagògic perquè ens ensenya a relativitzar les coses i ens ajuda a desenvolupar el sentit crític. Tanmateix, ens ajuda a observar el que ens passa des de una perspectiva diferent i escapar així de les situacions desagradables.
- L'autoconeixement: tots els infants necessiten sentir-se acceptats i participants de la seva cultura. La literatura infantil proporciona exemples de convivència i transmet

costums, tradicions, creences i valors que ajuden la integració de l'infant dins la societat en la qual viu. Per tant, això els proporciona reafirmar la seva pròpia identitat. Altrament, sentir-se representat en el personatge principal de l'obra desenvolupa un sentiment d'igual i ajuda a l'autoconeixement de l'infant.

- El joc amb el llenguatge: la literatura infantil ajuda a projectar el llenguatge, intensificar les possibilitats expressives i iniciar als infants en la paraula, el ritme, els símbols, la motricitat, l'enginy, etc., per tant, fomenta l'adquisició del llenguatge. A més, produeix un efecte de joc educatiu que afavoreix el desenvolupament de la creativitat i de les habilitats del llenguatge.
- Les emocions: dins les obres literàries hi ha una gran varietat de sentiments i emocions que compleixen una labor educativa molt important, ja que influeix en la formació de la intel·ligència emocional dels infants.
- Les percepcions: la literatura ajuda a l'infant a desenvolupar la capacitat de jutjar les accions dels personatges i per tant, les relaciona amb les que ell mateix realitza. És a dir, la literatura ajuda a teoritzar la vida de l'infant perquè aprèn a avaluar situacions, comportaments i conseqüències.

Per l'altra, la revista *Literatura para niños: una forma natural de aprender a leer* de Dilia Teresa Escalante i Reina Violeta Caldera (2008) també ens argumenten altres beneficis de la literatura infantil:

- Plaer: la literatura educa i entretén alhora, per tant s'obre una porta a la creativitat i a allò que és imaginari, portant als infants a descobrir el meravellós món dels llibres. Proporciona una estona agradable i de gaudi on sentir-se estimat dins d'un entorn agradable, això els provoca una gran motivació per aprendre a llegir.
- Reforç a la narrativa com forma de pensament: la narració és la forma més efectiva i comuna de proporcionar als infants eines per organitzar la seva ment, com per exemple, preguntar que han fet el cap de setmana o durant les vacances. Gràcies a això els permet observar diferents situacions i reafirmar la seva història personal.

- Desenvolupament de la imaginació: la literatura ofereix noves dimensions a la imaginació de l'infant i els ajuda a desenvolupar la curiositat i la imaginació, la qual és una mirada diferent sobre el que és real. Altrament la literatura és un instrument que fomenta la imaginació i enriqueix la capacitat de conèixer i crear.
- Percepció del comportament humà: la literatura ens proporciona la capacitat de reflectir la vida i l'experiència humana, vinculant els llibres com a efecte dels éssers més importants per crear un vincle amb l'infant. Gràcies als diferents comportaments que ocorre dins dels textos que es llegeixen als infants, els infants poden observar-los, analitzar-los i sentir-se identificats, veient si són comportaments correctes o no.

Altrament, Sara C. Bryant (1993) ens presenta al seu llibre *Com explicar contes* el profit que els mestres podem treure de narrar contes. Els mestres a l'hora d'explicar contes ens fem diferents preguntes com quina és la finalitat? Què ens proposem? Què podem esperar de manera raonable?, i les hem d'intentar respondre abans de l'explicació, però, hem de ser flexibles i saber escoltar i observar als nostres exigents oients per modificar, si cal, la nostra narració. A més, els contes tenen varietat de temàtiques que es poden utilitzar per treballar diferents conceptes o matèries (fets quotidians, festes, vell - jove, bonic - lleig, etc.).

I per finalitzar aquest capítol, el llibre de Rosa Sensat (2017) *La literatura a l'educació infantil* ens mostra un quadre de beneficis de la literatura relacionada amb els materials concrets que es vehiculen dins de l'educació infantil.

Beneficis	Tipologia de materials
Adquirir o millorar la competència verbal	● Jocs de falda, poesies, cançons, petites narracions i altres materials provinents del folklore (endevinalles, contes...) ● Imatgiaris o llibres d'imatges de primeres representacions o de temes quotidians ● Àlbums amb mots o sense, petits o de grans dimensions ● Llibres interactius i <i>pop-ups</i>

Adquirir o millorar la competència visual	• Àlbums amb mots o sense • Llibres interactius i <i>pop-ups</i> • Obres digitals
Adquirir o millorar la competència literària i interpretativa	• Imatgiaris o llibres d'imatges • Llibres interactius i <i>pop-ups</i> • Àlbums • Còmics • Obres digitals (i, en general, totes aquelles obres que continguin elements literaris consistents per poder treballar personatges, escenaris, trames...)
Adquirir o millorar la socialització cultural i patrimonial	Descobrir el patrimoni cultural i literari a través de les narracions, poesies i altres materials a través del folklore.

Taula 1: beneficis i materials vehiculats a l'educació infantil. Recuperat de *La literatura a l'educació infantil* de Corro, C. i Real, N. (2017).

Així doncs queda demostrat que la incorporació de la literatura dins l'àmbit de l'educació infantil és fonamental per la transmissió de la cultura, valors i altres beneficis.

Capítol 3. Desenvolupament infantil i literatura a l'etapa d'educació infantil

El desenvolupament infantil és un procés de construcció i maduració molt llarg que passa per diferents etapes i moments de la vida de l'infant, el que denominem “fer-se gran”. És a dir, es van construint les diverses capacitats, maduren, es desenvolupen i poleixen les habilitats personals, de coneixement i socials.

Altrament, ja hem vist que la literatura és molt antiga i ha estat sempre present durant l'etapa d'educació infantil per tots els beneficis que proporciona als infants.

Centrant-nos en la literatura infantil veiem que la Real Acadèmia Espanyola defineix la literatura com l'art de l'expressió verbal i escrita i segons Juan Cervera (2015), al llibre *La literatura infantil* ens argumenta que pot classificar-se en dos tipus:

- Literatura guanyada: recull les produccions, orals i escrites, que en un inici no eren destinades per a infants, però finalment van ser destinades a ells. Per exemple, *Las mil y una noches*, *La isla del tesoro* i molts contes tradicionals dels germans Grimm.
- Literatura creada i destinada pels infants: el seu destinatari són aquests. Es presenten sota la forma d'un conte o novel·la, poemes i obres de teatre. Per exemple, trobem *Pinocho*, *La sirenita* o *El patito feo*.

Dins de la literatura infantil distingeix tres gèneres principals: la poesia, el teatre i la narració.

- La poesia: l'infant se sent atret per la poesia gràcies a la seva musicalitat basada en la rima, el ritme i el seu caràcter lúdic. Dins de la poesia trobem endevinalles, rimes, refranys, jocs de paraules, etc. Tanmateix inclou diverses cançons: les cançons de bressol i les de falda.
- El teatre: vincula l'expressió lingüística a l'expressió corporal, rítmica, musical i plàstica. Normalment adapten contes populars a través de marionetes, ombres, etc. el qual es converteix en un gènere molt atractiu pels infants.
- La narració: narració breu, senzilla i lineal, escrita en prosa i pot ser de fets reals o fantàstics. Dins de la narració trobem la novel·la i el conte, on veiem que el conte infantil és un dels gèneres més atractius pels infants.

En aquest treball de fi de grau ens centrem en la narració, concretament en els llibres infantils, i Caterina Valriu i Gemma Lluch (2013) ens mostren al llibre de ***La literatura per a infants i joves en català. Anàlisi, gèneres i història*** les diferències entre les narracions segons l'autoria.

- Narració d'autor: el conte o relat d'autor és el resultat del procés creatiu d'una persona. Els gèneres més habituals són els d'aventures, el fantàstic, la ciència-ficció, els relats d'enigma, els de terror, els policíacs i el relat històric.
- Narració oral: una part de la narració de tradició oral perdura gràcies a la lectura escolar, tot i que els relats han passat per una sèrie de modificacions, els relats es

mantenen. És el relat que s'utilitza per explicar als més petits i els gèneres més populars són les rondalles meravelloses, les d'enginy i les d'animal.

- Adaptació: la reescriptura d'un relat és molt habitual per permetre al lector poder accedir a les obres, és per això que existeixen les adaptacions.

D'una banda ens argumenten que les narracions poden combinar diferents tipus de narradors:

- Narrador omniscient: l'habitual en les narracions de tradició oral o del relat d'aventures clàssics. És un narrador que coneix.
- Narrador que pren la identitat d'un personatge (normalment és el protagonista) per aconseguir una identificació entre el lector i la narració.

Per l'altra, ens narren que els relats tenen diferents temàtiques, i aquestes són molt semblants entre adults i infants. Les més habituals són: els sentiments, la condició humana, la quotidianitat, la família, el context i l'entorn.

Pel que fa als gèneres de la narració no hi ha una classificació establerta. Caterina Valriu i Gemma Lluch (2013) fan aquesta:

- Novel·la d'aventura: és el més important i el que més relats produeix. Narra les aventures que viu un protagonista i estableix moltes relacions intertextuals.
- Relat històric: la situació política del català ha afavorit que el relat històric hagi estat molt present dins de les escoles per permetre als infants conèixer la història catalana. Es tracta de desenvolupar una trama narrativa a partir d'algun episodi de la història.
- Ciència-ficció: són obres que plantegen l'establiment de relacions d'éssers d'altres planetes o la vida a la Terra en un futur. Pot estar destinada a qualsevol edat i solen portar un missatge positiu de la valoració de la llibertat i les relacions humanes.
- Realisme: plantegen conflictes i poden no tenir un final feliç. Dins d'aquest gènere veiem reflectit l'amistat, la solidaritat, el diàleg i el seny com a vies per resoldre problemes. Tenen un llenguatge col·loquial i sovint són poc formals.

- Relat de fantasia: obres inspirades en la tradició popular, on els personatges omplen les llegendes i rondalles. Combinen elements reals amb la tradició popular i sovint tenen vinculats valors.

Tanmateix, Cristina Corro i Neus Real (2017) ens indiquen al seu llibre *La literatura a l'educació infantil* les diferents tipologies que han seleccionat com a tria bàsica d'educació literària del lector infantil de 0 a 6 anys:

Imatjaris o llibres d'imatges (amb mots o sense)
Llibres interactius i <i>pops-ups</i>
Llibres informatius
Àlbums il·lustrats • No ficcionals, que narren situacions quotidianes • Ficcional ○ Versions de contes populars (amb mots o sense) ○ Àlbums d'autor ○ Àlbums amb rimes, poemes, cançons, onomatopeies, al·literacions i repeticions.
Còmics

Taula 2: tipologies sobre els diferents llibres. Recuperat de *La literatura a l'educació infantil* de Cristina Corro i Neus Real (2017).

Altrament, Caterina Valriu i Gemma Lluch (2013) ens argumenten que la lectura és un component important dins de l'escola i es fonamenta en tres pilars fonamentals: les activitats de dinamització, els espais de lectura i els llibres:

- Les activitats de dinamització: són una sèrie d'activitats dutes a terme pels mestres sobre un grup d'infants amb la intenció d'afavorir la participació activa d'aquests (com fer una roda de contes, els jocs florals, jornades literàries, etc.). Els infants haurien de sentir el llibre com objecte de gaudi i les activitats de dinamització són claus per això.

Altrament, cal preveure diferents grups d'activitats que es puguin combinar en diversos moments del dia, de la setmana, del mes, del trimestre i de l'any escolar.

- Els espais de lectura: els espais dedicats a la lectura no són senzills perquè han de crear un entorn definit i preparat, resultar atractius, confortables, suggestius, oferir la possibilitat d'experimentar el plaer de llegir i crear una atmosfera òptima i agradable.

Dins d'aquest espai podem crear racons per penjar poemes visuals, cal·ligrames, etc. A més, podem posar un sofà, una caixa de llibres, etc. Els espais de lectura han de fer goig, és a dir, hem de decorar les aules, els passadissos, les zones comuns, etc. amb fragments o mostres lectores dels diferents cursos.

Les biblioteques són un recurs molt important i necessari per treballar la literatura dins l'educació infantil perquè desperta l'interès dels infants per conèixer coses, afavoreix l'aprenentatge a partir de la motivació, desenvolupa el gust per la lectura, incrementa les possibilitats d'adquirir un hàbit lector i converteix el procés d'aprenentatge en actiu. Distingim entre la biblioteca escolar i la biblioteca de l'aula:

- La biblioteca escolar: és un punt clau per l'adquisició del gaudi i el gust per la literatura, ja que les seves funcions van molt més enllà de posseir llibres, pel·lícules, música, etc. La biblioteca escolar ens proporciona un espai més ampli, dinamitzador, lluminós i complet que les biblioteques d'aula, per tant, ens subministra activitats diferents com tallers amb les famílies, activitats amb diferents grups, sessions de presentació, visites d'escriptors, etc. que a l'aula no serien possibles de realitzar.

Jaume Centelles (2003) ens narra al seu llibre *La biblioteca, el cor de l'escola* que la biblioteca és el lloc on hem de buscar informació, però també hem de poder trobar-la, ha d'estar situada en un lloc accessible i principal i ha de ser un recinte per a un mateix, on gaudir, compartir i evadir-se.

Altrament, ens argumenta que al llarg dels anys el concepte de biblioteca de centre ha anat canviant a causa del gran auge de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC). En Jaume és partidari que hem de fer una adaptació del concepte de biblioteca passat (incloent les TIC) i replantejar l'accés i la recerca d'informació (amb més mestres dins la biblioteca, oberta 24h i amb connexió des de l'escola i des de casa) si volem que la biblioteca de centre continuï sent el cor de l'escola.

Per una banda, aquest llibre ens assenyala que els objectius generals de la biblioteca escolar haurien de ser:

- Proporcionar un continu suport d'ensenyament-aprenentatge.
- Impulsar el canvi educatiu.
- Assegurar l'accés a tota mena de recursos i serveis.
- Dotar l'alumnat de les eines bàsiques per obtenir informacions.
- Habituar l'alumnat a emprar la biblioteca amb finalitats recreatives, informatives i d'educació permanent.

Per l'altra, també ens mostra algunes de les funcions de la biblioteca de centre:

- Promoure la lectura.
- Ajudar a desvetllar la curiositat pels llibres.
- Orientar l'alumnat, pares i mestres en la tria de llibres.
- Ensenyar a tenir cura i respecte dels llibres.
- Afavorir l'accés a diverses fonts de documentació.

Per finalitzar el concepte de biblioteca de centre, cito el que esmenta Jaume Centelles (2003): <<Totes les biblioteques (les municipals, les de la diputació, les escolars) són necessàries, són una part activa en la construcció de la societat, són llocs privilegiats per a la socialització, estan obertes a tothom, són espais on els infants poden trobar llibres, uns llibres que activaran la seva ment, la seva imaginació i la seva creació.

A la biblioteca, els infants poden trobar autoestima, comprensió, seguretat i atenció. Allà es poden escoltar històries, fullejar llibres, llegir tranquil·lament, cultivar la llibertat de pensament, etc. Les biblioteques són un dret fonamental dels infants.>> (pàg. 16)

- La biblioteca d'aula: és l'espai principal de l'educació literària a infantil.

La biblioteca d'aula ha de tenir una sèrie de característiques com tenir una zona pròpia, delimitada i diferenciada dins de l'aula, ocupar un terç o una quarta part de la classe, garantir una bona il·luminació i l'espai ha d'estar habilitat per poder llegir els llibres de manera còmoda (amb estores, coixins,

sofàs, butaques, taules amb cadires, etc.) La decoració hauria de destinar-se al registre visual, a les parets podem posar portades de llibres fotocopiades en color, dibuixos dels infants dels seus personatges preferits, escenes de llibres, etc.

A la biblioteca d'aula hi ha d'haver llibres accessibles als infants, col·locats perquè puguin veure les portades sense dificultats i els puguin agafar correctament. Han d'estar ben ordenats amb criteris clars i fins i tot, podem consensuar aquest ordre entre els infants i el mestre. Dins de l'edat de l'escola bressol, millor col·locar els llibres en paneres a terra, en canvi, pels infants d'infantil, podem utilitzar prestatgeries adients a l'alçada dels infants.

El llibre *La biblioteca de aula infantil: el cuento y la poesía* de Rafael Rueda (1995) ens mostra que la biblioteca d'aula té uns objectius, uns materials i una metodologia concreta. Ens mostra que la biblioteca ha de ser un lloc dinàmic, de l'aprenentatge i que serveixi per informar i que és un centre d'investigació, ja que ha de servir per motivar als infants i a les mestres per investigar, buscar i informar-se d'allò que vulguin saber.

- Les dues biblioteques són complementàries i Rafael Rueda (1995) ens mostra un quadre amb les característiques d'ambdues:

Biblioteca d'aula	Biblioteca de centre
- A servei de l'aula. - Taller d'investigació. - Nova concepció espacial. - Nova concepció en la metodologia. - S'inicia amb activitats bibliotecàries als alumnes. - El llibre de text passa a segon pla. - Els alumnes cuiden i preparen la biblioteca. - El préstec de llibres de lectura funciona de manera senzilla i àgil.	- A servei de tot el centre. - Taller d'investigació i centre de recursos. - Fomenta l'hàbit investigador. S'utilitza quan el mestre vol fer un treball d'àrea. - Es prepara als alumnes per a futures visites a les biblioteques públiques. - El llibre de text passa a segon pla. - El bibliotecari és el que controla l'organització. - El préstec implica una gran

- Els espais es poden decorar de manera propera al grup-aula. - La quantitat de materials pot ser que no sigui molt àmplia. Hem de programar els temes que s'han d'impartir durant el curs. - L'adquisició de materials és molt cara. - La motivació lectora és molt directa. - Es poden executar activitats d'animació de molta freqüència. - S'aprèn a manipular diferents tipus de materials. - Aprendre a aprendre com a meta educativa. - El mestre com a guia. - Vol satisfer la curiositat momentània dels alumnes. - L'alumne té una actitud activa en l'aprenentatge. - Es fomenta el treball individual i grupal. - El mestre de l'aula ha d'organitzar-se el material segons els alumnes que hi ha a classe. - Aprèn la responsabilitat de la seva conversa i to.	organització. - La decoració ha de satisfer a tots els usuaris del centre. - Hi pot haver multitud de materials (llibres, revistes, etc.). - Els materials solen ser més econòmics. - La motivació lectora no és tan directa com des de la mateixa aula. - Les activitats d'animació depenen del personal de la biblioteca. - Hi ha una possible coordinació amb altres biblioteques. - Els alumnes poden utilitzar documentals com enciclopèdies, atles, etc. - Molt bona ajuda per aprendre a aprendre. - El bibliotecari serveix d'ajuda i formador de l'hàbit investigador. - Està destinada a satisfer els dubtes i curiositats dels infants. - Passivitat amb l'afany de recerca. - Treball individual i grupal al mateix nivell. - El material ha de ser el més ampli possible. - Aprenen les normes d'ús.
--	---

Taula 3: característiques de la biblioteca d'aula i centre. Recuperat de *La biblioteca de aula infantil: el cuento y la poesía* de Rafael Rueda (1995).

- Els llibres: han de tenir unes característiques específiques. Ens mostren una taula on ens ensenyen les obres més adequades a cada moment mitjançant la tipologia de materials corresponents:

Edat	Tipologia de materials	Trets de les obres	Característiques literàries	Característiques visuals
0-3 anys	Jocs de falda, poesies, cançons, petites narracions i altres materials provinents del folklore (endevinalles, contes...) Imatgiaris, llibres d'imatges i primeres representacions Primers àlbums amb motos o sense Llibres interactius Llibres d'imatges de grans dimensions o imatgiaris més complexos, amb què els més petits puguin assenyalar, anomenar...	Obres manipulables i de mides reduïdes Sense angles, resistent, de tapa dura i sense tints tòxics Materials diversos: fusta, plàstic, cartó Enquadernació diversa: acordió, tradicional, italiana, francesa... Manca de text o poc text amb predomini de substantius i verbs Textos que promoguin sonoritat, repeticions i musicalitat	Pocs personatges i ben definits Marc espacial proper Manca inicial de tramesa, episodis desconnectats Temàtica propera al món infantil Manca de diàlegs	Domini de les imatges encara que aquestes no tinguin relació Colors primaris resseguits per línies negres Varietat de tècniques: dibuix, fotografia, pintura, <i>collage</i>... Bidimensionalitat Fons monocolor
3-6 anys	Poesies, cançons, narracions i altres materials provinents del folklore (cantarelles, contes...) Imatgiaris i llibres de representacions, informatius	Diversificació formal Ampliació progressiva de la part textual Ús de repeticions (contenen unes 200 paraules)	Varietat de personatges Marc espacial familiar amb certa obertura Trameses i narracions senzilles, primers episodis connectats	Domini de les imatges i polifonia visual i textual Varietat cromàtica Varietat de tècniques Bidimensionalitat i tridimensionalitat Fons multi i monocolor

	Àlbums amb mots o sense	Pocs diàlegs i senzills	Varietat temàtica	
	Llibres interactius i <i>pop-ups</i>	Paratextos significatius (portades, contraportades, guardes, etc.)	Augment de la fantasia	
		Sintaxi i lèxic senzills però progressius. Es manté la sonoritat	Doble destinatari	
		Entre 24 i 36 pàgines		

Taula 3: obres adequades a cada moment. Recuperat de *La literatura a l'educació infantil* de Cristina Corro i Neus Real (2017).

Cristina Corro i Neus Reals (2017) ens indica al seu llibre ***La literatura a l'educació infantil*** que els llibres són un pilar fonamental en l'educació literària dins de l'educació infantil i hem de pensar què es llegirà, on, quan i com, ja que no hem d'utilitzar la lectura de manera puntual sinó que hem d'emprar la literatura dins d'una programació anual a les dues etapes d'educació infantil.

Altrament, Rafael Rueda (1995) al seu llibre ***La biblioteca de aula infantil: el cuento y la poesía*** ens mostra que hem d'educar als infants en l'ús del llibre. Ens narra que alguns infants ja han tingut l'oportunitat de tractar i experimentar amb els llibres, però d'altres la seva primera experiència serà a l'escola. Per tant, al començament de curs hem d'introduir un ensenyament sobre com s'han de tractar els llibres i s'explica als infants les normes bàsiques per tenir cura dels llibres. Perquè els infants recordin aquestes normes podem fer un mural i posar-ho a la paret de manera escrita acompanyada d'un petit dibuix d'exemple, que a més ens servirà per a aquells infants més petits que no sàpiguen llegir. Per exemple:

Els llibres són els nostres amics.	 Imatge 1: Llibre i grup d'amics. Fotografia cedida per Google Imatges, 13 de gener de 2021.
Als llibres se'ls estima.	 Imatge 2: Llibre i cor. Fotografia cedida per Google Imatges, 13 de gener de 2021.

Però, per aconseguir que els infants tinguin gust i plaer per la lectura, es necessita temps. Aidan Chambers (2007) a ***El ambiente de la lectura*** ho argumenta:

- Cada alumne ha de rebre l'oportunitat de llegir al seu propi ritme i amb materials adequats a la seva pròpia dificultat.
- Els mestres hem de proporcionar molts llibres als infants, ja que no sabem quin llibre satisfarà les seves necessitats.
- Les lectures no es poden deixar pel temps lliure.
- El mestre no ha d'estar sempre involucrat en la resposta del llibre.
- El mestre no ha de tenir la responsabilitat d'elecció dels llibres perquè els infants han de desenvolupar el seu mateix gust per la lectura.

A més, ens anomena i argumenta els elements indispensables de l'ambient de la lectura, que consta de quatre elements: el temps de lectura, les existències ben triades de llibres, la lectura en veu alta i la conversa infantil, guiada per l'adult sobre els llibres llegits.

- El temps de lectura: són moments perquè els infants i la mestra llegeixin de manera autònoma els llibres de la biblioteca d'aula. Aquest temps és recomanable que hi hagi un al dia per a provocar la tranquil·litat i la calma, ja que una pràctica lliure i diària promou la lectura, canalitza la quotidianitat i permet el desenvolupament d'habilitats lectores individuals. El temps al principi

ha de ser curt i l'hem d'anar ampliant de manera progressiva, al començament els infants tindran lectures més individuals i després més col·lectives, adquirint el temps de lectura socialitzada on començaran a construir la base de l'educació literària.

- Les existències ben triades de llibres: el mestre no ha d'intervenir en el moment que l'infant escull el llibre que vol llegir, perquè han de desenvolupar un gust i gaudi per la lectura. Els infants escolliran el llibre que més els agradi i sigui adient per les seves necessitats, per això és molt important que els infants puguin escollir els llibres que volen llegir.
- La lectura en veu alta: convé combinar diverses activitats com l'explicació de relats per part de la persona adulta, lectura de poemes i narracions, cançons col·lectives, explicació d'històries per part dels infants, identificació d'imatges, etc. en veu alta, ja que realitzant aquesta sèrie d'activitats aconseguixes organitzar la lectura socialitzada.
- La conversa guiada per l'adult sobre els llibres llegits: un cop els infants acaben de llegir el llibre, és importat que mantinguem una conversa amb ells sobre la temàtica del llibre, podem preguntar que passava, que li ha agradat més, quin ha sigut el seu personatge preferit, etc. per acabar de consolidar la lectura i practicar l'expressió oral.

Com he esmentat anteriorment, en aquest treball ens centrem en els contes infantils.

Per tractar aquest tema començo amb una cita d'Elisabet Abeyà (2010) al llibre ***M'expliques un conte?***: <<Contar un conte sempre és o ha de ser un moment especial. No es pot fer amb presses, o per obligació o sense ganes. Tampoc s'hauria de fer per treure'n un profit concret ni per fer-ne una tasca posterior. Un conte és un regal: un temps compartit on oferim la nostra veu, la nostra mirada, la nostra respiració amb les seves pauses, el nostre somriure, la nostra complicitat>>. (pàg. 9)

Pel que fa als tipus de contes infantils, Mateo Peñalver i Encarnación Gómez (2015) ens indiquen al seu llibre *Literatura infantil* que podem diferenciar dos tipus: els contes populars i els contes literaris.

- Els contes populars: són narracions tradicionals, curts i de fets imaginaris que es transmeten de forma oral de generació en generació, per tant, hi ha variacions de les mateixes històries.

Els classifiquen en:

- Contes rimats i de fórmula (de 2 a 5 anys): Contes mínims: són breus i en una frase es presenta el personatge, l'acció i s'acaba.
 - Contes de mai acabar: aporten informació inicial i acaben amb una pregunta que permet continuar el conte amb l'esquema inicial.
 - Contes acumulatius i desbaratats: a partir de la fórmula inicial es va acumulant i repetint diferents elements.
- Contes d'animals (de 3 a 7 anys): protagonitzats per animals personificats i tenen una relació molt estreta amb situacions del dia a dia. Per exemple, *Los tres cerditos*. També veiem les faules, aquestes amb finalitat moralitzadora, com *La cigarra y la hormiga*.
- Contes maravillosos o de fades (de 5 a 7 anys): relats que tenen una estructura clara: introducció, nus i desenllaç. Intervenien aspectes màgics o sobrenaturals com fades, bruixes, prínceps, genis, etc. Per exemple, *Blancanieves*, *La bella durmiente*, *Pulgarcito*...
- Contes de costums (de 5 a 7 anys): reflecteixen de forma irònica mètodes de vida, de llocs i moments. Els personatges solen ser prínceps, pobres o rics, etc. Veiem *El traje del nuevo emperador*.
- Els contes literaris: creat i transmès gràcies a l'escriptura, l'autor és conegut i només hi ha una sola versió. Veiem *La Caputxeta Vermella*, *Hansel y Gretel*, *La Cenicienta*, etc.

Tanmateix, ens mostra una taula on ens argumenta les diferències essencials entre el conte tradicional i el conte actual:

	Conte tradicional	Conte actual
Origen	No és creat per a infants. És d'arrels populars.	Creada per l'infant. L'autor és conegut.
Forma	Transmissió oral. Aproximació entre l'emissor i el receptor.	Transmissió escrita o audiovisual. Major distància entre l'emissor i el receptor.
Contingut	Ofereix escenes de la vida d'altres èpoques, amb elements fantàstics i extraordinaris. Estructura simple i lineal amb repeticions.	Persegueix la identificació de personatges i situacions properes al món de l'infant, és realista. Estructura simple, sense reiteracions i accions concretes.
Signes i símbols	Atemporalitat de la narració i dels elements. Personatges típics.	Parla del present, de l'aquí i l'ara.
Intenció	Didàctica i moralista.	Persegueix un objectiu concret, no moralista. Deixa el final obert al lector.

Taula 5: Diferències entre el conte tradicional i actual. Recuperat de *Literatura infantil* de Peñalver, M. i Gómez, E. (2015). Disponible des d'Internet a https://www.macmillaneducation.es/wp-content/uploads/2018/10/expresion_comunicacion_libroalumno_unidad2muestra.pdf

D'una banda, Sara C. Bryant (1993) ens mostra al seu llibre *Com explicar contes* els diversos gèneres de contes, tot i que ens argumenta que no hi ha una selecció rigorosa i totalment verídica, com passa amb els gèneres de la narració:

- Els contes de fades: als infants els encanten els contes de fades perquè la veritat penetra a l'infant i forma part de la seva experiència individual. Un exemple molt tòpic dels contes de fades és l'aparició d'una noia amable i d'una nia amb mals sentiments, això ha influït en la consciència de molts de nosaltres perquè ens ensenya els efectes del bé i del mal.

- a) Contes morals: aquests contes s'han fet populars per il·lustrar les idees que te l'infant sense reproduir-les, com *El germà d'en Joan Brut*. És un

tipus de narració que ensenya una lliçó moral o de conveniències transmetent a l'infant les conclusions que els humans han arribat al cap de milers d'anys sota la forma d'una faula o al·legoria.

b) Narracions que fan exercitar el criteri personal: aquestes narracions no tenen cap finalitat moral i ens mostra les coses dolentes i bones, ens parla del triomf dels personatges més petits envers l'adversari ric i poderós, etc. Els infants les interpreten com evidències de la vida, és a dir, no influeix en ells. Per exemple tenim la història d'*El petit xacal i el cocodril*.

- El conte burlesc: en aquest apartat tenim tots els contes que són divertits. Els infants tenen una gran predicció sobre aquests contes i tenen una moral molt pràctica amagada sota l'humor. Dins d'aquest gran grup, trobem el conte d'*Epaminondes i la seva padrina*.
- Els contes basats en fets científics: utilitzen al·legories extretes de fets històrics naturals per ensenyar als infants els costums dels animals i de les plantes. Aquest tipus de contes proporcionen l'estimulació de l'interès científic i l'augment dels coneixements tècnics. Malauradament trobem pocs recursos d'aquest tipus i no són massa utilitzats a les aules per les complicacions tècniques que ens trobem.
- La narració històrica: vivifica la concepció dels esdeveniments passats i acostava als autors al present. Dins d'aquest grup trobem els llibres basats en la història del nostre país, fomentant la consciència del parentiu i de la comunitat de la sang, per tant, és un instrument que desenvolupa als infants un sentit de personalitat social, realitat i humanitat. Trobem llibres com *La Castanyera* o *El drac de Sant Jordi*.

Per l'altra, Eulàlia Bullisch i Mercè Maur (1996) expliquen el seu llibre *Manual del rondallaire* que hi ha diversos factors que afecten quan s'explica un conte:

- La resposta: en començar i en finalitzar l'explicació d'un conte, segons com han reaccionat els infants sabem si tenen expectatives o ha tingut èxit la lectura o no.

- La manera de participar dels oients: aspectes com la postura dels infants, els moviments que fan i les intervencions verbals entre ells ens mostren si el text és adequat, si interessa, si és massa llarg, etc.
- La narració: la narració es produeix en una situació folklòrica i es realitza en contacte directe i en petit grup, facilitant el diàleg. Cada narració és única i molt especial perquè les situacions són irrepetibles.
- El narrador: té una preocupació formal i estètica. El narrador porta el fil narratiu, però pot anar modificant-lo en funció de la resposta i la participació dels infants.
- La comunicació: la comunicació que s'estableix en el diàleg entre l'infant i l'adult ho ha de ser estrictament verbal, també és comunicar-se el contacte visual, un somriure, una ganyota, etc.
- L'adequació: és important que el conte que expliquem als infants sigui adient a l'edat, al seu desenvolupament lingüístic, als seus interessos, a la seva capacitat d'atenció i al moment evolutiu dels oients.

Altrament, Sara C. Bryant (1993) mostra al seu llibre *Com explicar contes* que ara hem modernitzat i renovat l'art d'explicar contes amb l'aparició de noves maneres i recursos (suport digital, llibres amb diferents textures, sons, veu, etc.), ja que des de fa molts anys n'hem explicat. També ens argumenta les raons per les quals un conte explicat és més atractiu que un conte llegit i és gràcies a la personalitat del narrador i el mateix gaudi, ja que l'oient treu un profit del conte que expliquem. Un conte pot ser molt divertit, però si ho explica un narrador sense ganes, els infants no gaudiran pas de la narració.

Per aconseguir que els infants tinguin gust i plaer per la lectura, es necessita temps. Aidan Chambers (2007) a *El ambiente de la lectura* ho argumenta:

- Cada alumne ha de rebre l'oportunitat de llegir al seu propi ritme i amb materials adequats a la seva pròpia dificultat.
- Els mestres hem de proporcionar molts llibres als infants, ja que no sabem quin llibre satisfarà les seves necessitats.

- Les lectures no es poden deixar pel temps lliure.
- El mestre no ha d'estar sempre involucrat en la resposta del llibre.
- El mestre no ha de tenir la responsabilitat d'elecció dels llibres perquè els infants han de desenvolupar el seu mateix gust per la lectura.

A més, ens anomena i argumenta els elements indispensables de l'ambient de la lectura, que consta de quatre elements: el temps de lectura, les existències ben triades de llibres, la lectura en veu alta i la conversa infantil, guiada per l'adult sobre els llibres llegits.

- El temps de lectura: són moments perquè els infants i la mestra llegeixin de manera autònoma els llibres de la biblioteca d'aula. Aquest temps és recomanable que hi hagi un al dia per a provocar la tranquil·litat i la calma, ja que una pràctica lliure i diària promou la lectura, canalitza la quotidianitat i permet el desenvolupament d'habilitats lectores individuals. El temps al principi ha de ser curt i l'hem d'anar ampliant de manera progressiva, al començament els infants tindran lectures més individuals i després més col·lectives, adquirint el temps de lectura socialitzada on començaran a construir la base de l'educació literària.
- Les existències ben triades de llibres: el mestre no ha d'intervenir en el moment que l'infant escull el llibre que vol llegir, perquè han de desenvolupar un gust i gaudi per la lectura. Els infants escolliran el llibre que més els agradi i sigui adient per les seves necessitats, per això és molt important que els infants puguin escollir els llibres que volen llegir.
- La lectura en veu alta: convé combinar diverses activitats com l'explicació de relats per part de la persona adulta, lectura de poemes i narracions, cançons col·lectives, explicació d'històries per part dels infants, identificació d'imatges, etc. en veu alta, ja que realitzant aquesta sèrie d'activitats aconseguixes organitzar la lectura socialitzada.
- La conversa guiada per l'adult sobre els llibres llegits: un cop els infants acaben de llegir el llibre, és importat que mantinguem una conversa amb ells sobre la temàtica del llibre, podem preguntar que passava, que li ha agradat més, quin ha

sigut el seu personatge preferit, etc. per acabar de consolidar la lectura i practicar l'expressió oral.

Finalment, acabo aquest apartat esmentant que les escoles hem d'adquirir el paper de responsables d'oferir per primer cop experiències satisfactòries dins de l'escola, ja que hi ha infants que no tenen l'oportunitat d'endinsar-se dins la literatura infantil a casa, per tant, els mestres i l'entorn escolar ha de proporcionar vivències literàries amoroses i acompanyades com les que ofereix un entorn familiar

Capítol 4. Tradicions catalanes, història i orígens.

En aquest capítol parlo sobre en què consisteixen diverses tradicions catalanes, la seva història i d'on prové el seu origen.

Començo citant el que ens narra Mireia Estapé (2017) al seu llibre *Viu la festa! Festes i tradicions catalanes*: <<La majoria d'aquestes manifestacions culturals provenen dels nostres avantpassats. És curiós descobrir que en moltes ocasions celebrem les festes de manera semblant de com ho feien els celtas o els romans.>> (pàg. 10)

A Catalunya tenim molts tipus de tradicions segons si són menjars, festes, balls, processons, etc. Tot i que les tradicions són sempre les mateixes al llarg de l'any, cadascú les viu d'una manera o altra segons el moment en el qual es troba. Altrament les tradicions provoquen que la nostra vida tingui un ritme i un sentit dins la comunitat que vivim.

Per desenvolupar aquest capítol organitzo les tradicions a través del cicle de les estacions de l'any: primavera, estiu, tardor i hivern que ens marca el llibre de la Mireia Estapé (2017)

❖ **Primavera:** comença el 21 de març i amb la primavera arriba el bon temps, les hores de sol, floreixen les flors i posem fi a l'horari d'hivern.

➤ Setmana santa: comença el diumenge de Rams fins al diumenge de Pasqua, tot i que no hi ha una data concreta establerta. És una festivitat cristiana, però tothom l'espera amb ànsies, ja que les escoles fan festa i molta gent agafa vacances al treball. D'aquesta festivitat trobem:

- La mona: el diumenge de Pasqua és tradició que els padrins regalin al seu fillol la mona de Pasqua, que és un pastís de pa de pessic, mantega i xocolata decorat amb plomes, ous i figures de xocolata. Avui en dia

també es decora amb figures de plàstic de personatges de sèries que més agraden els infants, esportistes, cantants, etc. Però antigament, la mona es feia a casa amb pasta de pa ensucrada, tenia forma de tortell i dins es ponien tants ous durs com anys tenia el fillol.

- Sant Jordi: se celebra el 23 d'abril i és patró de Catalunya des de 1456. Sant Jordi és un dia especial per molta gent, ja que els carrers s'omplen d'alegria plena de parades de llibres i roses.

La tradició diu que Sant Jordi era un soldat romà nascut a l'actual regió de Turquia, que es va negar a perseguir i matar cristians sota les ordres d'un emperador romà, per això va ser martiritzat i assassinat. Amb els anys van aparèixer diverses històries amb aquest personatge, com la que coneixem actualment.

Altrament, la rosa es regala com a símbol d'amor perquè la llegenda esmenta que de la sang del drac va néixer un roser, això es fa des del segle XV on matrimonis o promesos de l'aristocràcia barcelonina acudien a la Fira de Roses a la recerca d'una per la seva estimada. Pel que fa als llibres, Vicent Clavel i Andrés va proposar a la Camba Oficial del Llibre de Barcelona fer una festa per promoure el dia del llibre a Catalunya i la data triada va ser el 7 d'octubre de 1927, però finalment van establir el Dia del Llibre el 23 d'abril perquè coincidís amb la mort de Shakespeare i Cervantes.

La diada catalana s'ha popularitzat tant que fins i tot se celebra a Tokio. I la UNESCO va declarar el 23 d'abril el Dia Mundial del Llibre i del Dret d'Autor.

- ❖ **Estiu**: comença el 21 de juny amb el solstici d'estiu i acaba el 23 de setembre, quan comença la tardor. L'estiu és l'època predilecta per passar temps fora de casa, viatjar, descansar i gaudir de la companyia. A partir de Sant Joan els dies comencen a fer-se més i més llargs.

- La festa major: és a l'estiu quan la majoria de pobles i ciutats celebren la seva festa major. És la festa més esperada per excel·lència, és viscuda per grans i petits, i és aquella que més s'identifica amb els ciutadans. Normalment la festa major sol coincidir amb la diada del sant o la santa de la localitat.

Aquestes festes s'originen al món rural, ja que després de la collita els pagesos organitzaven festes per beure i divertir-se. Com antigament no era comú tenir cotxe, les festes majors eren punts de trobada de grans i joves de totes les poblacions.

Tot i que les festes majors han anat canviant al llarg dels anys moltes activitats es mantenen com les cercaviles de gegants, capgrossos i bestiari populars, els castellers, balls de bastons, sardanes, etc.

- El programa de festes: la festa major s'inicia amb la lectura del discurs que pronuncia una persona vinculada al poble o ciutat, és a dir, la lectura del pregó. Segons el representat escollit per l'execució de la lectura del pregó, pot tenir un to més còmic i burleta o més reivindicatiu i compromès.
- La cercavila de gegants i capgrossos: és un moment molt marcat dins de les festes majors, ja que ho gaudeixen els més grans i petits ballant els sons de tambors, gralles, etc. veient com desfilen els gegants i capgrossos.

Els gegants mesuren entre 3 i 5 metres i pesen entre 20 i 50 quilos. La majoria estan fets de cartó pedra i cada gegant porta incorporada una estructura interior perquè el portador pugui moure'l amb comoditat. Solen vestir de manera elegant i representen reis i reines medievals, acostumen a no tenir expressió i no es relacionen amb el públic, ja que representen l'ordre, la maduresa i la jerarquia.

Els primers gegants de Catalunya i de tota Europa es van construir el 1424. Però a partir d'aquest any, els gegants van estar prohibits o acceptats segons els criteris de l'església. Pel franquisme tots els gegants creats entre el 1939 i el 1950 representen les imatges dels Reis Catòlics, però els últims anys del franquisme es va recuperar la figura del gegant com a element de les festes majors.

Tanmateix, trobem als capgrossos, que són figures oposades als gegants i representen diferents oficis o personatges populars. Són baixets, tenen un cap desproporcionat del seu cos i són molt expressius.

Tenen un ball desordenat i es relacionen amb el públic, ja que representen el desordre, la immaduresa i les classes populars.

- El ball de bastons: és un ball que consisteix a fer picar els bastons uns contra els altres mentre els dansaires ballen i es mouen. Els balladors acostumen a vestir de color blanc amb mocadors i cintes de colors i a portar cascavells distribuïts per tot el cos.

És una de les danses més antigues de Catalunya i els seus orígens no són gaire clars: alguns diuen que hi provenen de ritus agraris de la prehistòria, d'altres que el seu origen és grec i altres que prové dels balls d'espases.

- El ball d'espases: els balladors construeixen figures al compàs de la música i l'espasa s'utilitza com a símbol d'enllaç entre els dansaires i no com a símbol de combat.

El ball d'espases més conegut és el de Cervera que va iniciar-se l'any 1411.

- Els castellers: són torres humanes acompanyades per la música de les gralles i els timbals. No som l'única cultura on hi ha aquestes actuacions, ja que el Japó, l'Índia, Itàlia, la Palestina i el Marroc entre d'altres també les tenen. Els castells tenen un vocabulari propi com la pinya i l'enxaneta.

Els orígens es remunta al segle XV a València com un ball d'origen pagà que finalitzava amb una torre humana de no gaire alçada, però a principis del segle XIX, a Valls es van formar dos grups de Ball de Valencians i la rivalitat entre ells va aconseguir que cada cop fessin torres humanes més altes. A mitjans del segle XX, el món casteller va emprendre amb molta força gràcies a l'aparició de colles castelleres i es va separar del ball valencià. L'any 2010 la UNESCO va declarar els castells Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat.

- El correfoc: és un acte molt important on colles de diables i animals ferotges enfaden el públic tirant foc per la boca i altres orificis.

L'origen del correfoc prové del ball de diables de l'edat mitjana, que era una representació teatral entre la lluita del bé i el mal on un grup de persones vestides de diables llançaven pirotècnia.

El primer referent de correfoc el tenim l'any 1979 a Barcelona després del franquisme.

- Sardanes: és el ball nacional de Catalunya i consisteix en l'alternança d'homes i dones, agafats de les mans fent una rotllana, ballant al ritme de la cobla de manera mil·limètrica. Es valora l'ordre, la uniformitat i l'elegància i hi ha colles sardanistes per tots els pobles de Catalunya.

Sabem que el seu origen és molt antic i difícil d'esbrinar, però la primera referència que tenim sobre les sardanes es troba en un document del segle XVI, que ens narra que es prohibeixen, ja que es creia que era una dansa deshonestament relacionada amb les bruixes.

- L'onze de setembre: és la diada de Catalunya i molts catalans es manifesten per reclamar el reconeixement dels fets passats. És un acte polític i festiu de reivindicació i gaudi on pot participar tothom independentment d'on vingui. L'onze de setembre s'organitzen diferents activitats com manifestacions, concerts, etc. Altrament, s'acostuma a cantar l'himne nacional de Catalunya, els Segadors, cançó de lluita i resistència popular catalana creada el 1640.

Aquest dia es recorda que vam perdre l'autogovern i que aquesta derrota va suposar pèrdues humanes i l'eliminació de drets i privilegis de la Corona d'Aragó, el Consell de Cent, les Corts Generals, etc. A més el català va deixar de ser una llengua oficial i va ser prohibida la seva utilització en públic.

- ❖ **Tardor**: comença el 24 de setembre amb el canvi de colors dels arbres i les fulles, els dies són més curts, es torna a la rutina i ens ve més de gust quedar-nos a casa.

- Tot sants: se celebra l'1 de novembre i recordem els difunts acostant-nos al cementiri a deixar rams de flors i netejar les làpides. Es diu que l'1 de novembre els vius visiten els morts i el 2 de novembre, els morts visiten els vius, ja que és el dia dels Difunts.

La festa prové de la tradició celta, ja que per a ells l'any es dividia entre el temps fosc i el temps clar. El 31 d'octubre començava el temps fosc i era considerat un període de transició obscur i màfic on vius i morts podien estar en contacte.

- Els panellets i les castanyes: són els aliments predilectes per aquesta època de l'any. Pel que fa als panellets, l'ingredient principal és el massapà fet d'ametlles i sucre i hi trobem molta varietat de panellets amb sabors molt diferents com xocolata, llimona, coco, cafè, etc. És molt habitual fer panellets i menjar castanyes a casa i a l'escola.

El dia de Tots Sants celebrem la Castanyada on mengem castanyes torrades, moniatos i panellets acompanyats de vi dolç i l'origen de les primeres castanyes daten a finals del segle XVIII, ja que antigament per resguardar-se del fred encenien el foc i torraven castanyes. Gràcies a això van aparèixer les castanyeres, dones vestides de negre amb faldilla llarga que venien castanyes al carrer. Actualment, encara podem veure paradetes de gent venent castanyes i altres aliments típics d'aquesta època.

❖ **Hivern:** comença el 21 de desembre i els dies són curts i freds, els arbres llueixen nus i al carrer regna el silenci.

- Les festes de Nadal: el 25 de desembre se celebra Nadal i ens ajuntem amb la família i els amics per passar una estona agradable i repartir regals. Els carrers s'omplen de decoracions nadalenques i trobem llums i colors per tota la ciutat durant totes les festes.

La paraula Nadal ve del mot *natalis*, que significa naixement en llatí. Gràcies a l'Imperi Romà i el cristianisme celebrem el naixement de Jesús el dia 25 de desembre, tot i que no se sap quin dia va néixer de ciència certa, però, els cristians van coincidir aquest fet amb el naixement del sol.

- El pessebre: és la representació del naixement de Jesús i un dels costums més típics. És com una representació teatral estàtica i en miniatura del moment on els tres Reis Mags d'Orient van a veure al nen Jesús.

Un dels personatges més típics del pessebre català és el caganer, un home que està fent les seves necessitats amagat darrere d'un arbust.

Procedeix de l'entorn rural i va ser incorporat a finals del segle XVII o principis del segle XVIII representant l'alliberació del cos de tot el fet brut en una nit de llum com és la nit de Nadal.

- El tió: és un tronc amb potes, ulls, nas, boca, barretina i una manta que arriba de manera misteriosa a casa els dies previs a la nit de Nadal.

La tradició prové del món rural, però es va estendre cap a les grans ciutats durant els segles XVIII i XIX. Antigament un cop el tió deixava regals als infants, aquest es cremava a la xemeneia com a ofrena als avantpassats o s'escampaven les seves cendres pel camp per atraure la bona sort. Aquesta tradició ha anat canviant al llarg dels anys, fins que s'ha convertit en la que fem avui dia: cada nit els infants alimenten el Tió amb fruites, restes de menjar, cereals, fruits secs, etc. i l'endemà s'ho ha menjat tot i un cop arriba el 24 de desembre a la nit, els infants piquen al Tió amb un cop de bastó per fer-lo cagar mentre canten diverses cançons i aquest deixa regals pels minyons.

- Cap d'Any: se celebra el 31 de desembre tant al matí com a la nit. Aquest dia és màgic i tothom té ganes que arribi.

D'una banda, els matins s'organitzen les curses de Sant Silvestre, que consisteixen a anar corrents fins al mar per donar-te l'últim bany de l'any, i les curses de Nassos, que a Catalunya es diu als infants que es fixin pels carrers si veuen a un senyor amb tants nassos com dies té l'any, però l'acudit és que en aquest moment només queda un dia de l'any i per això només té un nas. Per l'altra, la nit la població es vesteix elegant i s'ajunta amb aquelles persones que més estima per acomiadar i saludar al nou any tots junts. A les dotze de la nit tothom mira la televisió molt atentament i es mengen els dotze grams de raïm a ritme de les campanades. Un cop acabades, es brinda amb cava i s'acompanya amb riures, abraçades i petons.

Segons la tradició si menges un gra de raïm per cada mes de l'any, tindràs sort tots els mesos. Aquesta tradició va originar-se l'any 1900 quan uns valencians no sabien què fer amb la collita de raïm d'aquell any i van decidir que es mengés per celebrar l'arribada del nou any. Aquesta idea va agradar tant que s'ha conservat fins als nostres dies.

- Els Reis Mags d'Orient: és un del moment més esperat dels infants, ja que en l'arribada dels tres Reis Mags d'Orient els carrers s'omplen de llums i caramels amb les cavalcades i les cases de regals.

Els Reis Mags d'Orient entren a les cases de la població per la finestra, el pati, el rebedor, etc. i deixen els regals als infants sota l'arbre de Nadal, omplen les sabates d'aquests amb lllaminadures i es mengen allò que els infants els hi han deixat, sigui llet, galetes, aigua o altres aliments. Al dia següent pel matí, els més menuts se desperten amb il·lusió per veure quins regals els han deixat els Reis d'Orient sota l'arbre.

Segons la tradició cristiana els Reis d'Orient són guiats per un estel que els porta a Betlem per veure el Nen Jesús acabat de néixer i cadascú d'ells porta un regal diferent per l'infant: Melcior, or; Gaspar, encens i Baltasar, mirra.

- El carnaval: la seva data no és fixa i per saber-la hem de contar set setmanes a partir de la primera lluna d'hivern. És una festa on tothom es disfressa passant la línia entre el fet real i imaginari, s'observen diferents rues de carrosses amb personatges disfressats d'allò que no puguís imaginar i es gaudeix dels colors, les serpentines i la música que hi ha pel carrer.

El seu origen és pagà i es remunta a Sumèria i Egipte fa més de cinc mil anys. Tanmateix, grecs i romans tenien celebracions amb elements típics del carnaval com les festes en honor al déu del vi. (Dionís, a Grècia i Bacus, a Roma).

- Els set dies de Carnestoltes: durant aquesta setmana cada dia es celebra o se fa alguna cosa:
 - Dijous Gras: s'acostuma a menjar botifarra d'ou, coca de llardons i arriba el rei del carnaval, el Carnestoltes, que és un ninot vestit amb roba i diu un pregó i dóna per iniciat el Carnaval.
 - Dissabte i diumenge: es celebren les desfilades populars amb la gent disfressada i es gaudeix de la bogeria, les llums, els colors i la música que hi ha pels carrers.
 - El dimecres de Cendra: és l'últim dia de carnaval i és conegut com l'Enterrament de la Sardina, en aquest moment es fa un

discurs per acomiadar el carnaval, es donen premis i es crema el Carnestoltes.

- La Quaresma: és un període de quaranta dies que comença el dimecres de Cendra i acaba Dijous Sant. Popularment es representa com una senyora gran amb set cames una mica antipàtica que no suporta l'alegria i acostuma a portar un bacallà en una mà i un cistell de bledes a l'altre. Cada setmana hem d'anar estriant totes les cames de la vella Quaresma i un cop les ha perdut totes, és cremada com el seu successor, el Carnestoltes.

Antigament es demanava dejuni de carn per preparar la Pasqua i per substituir-la es menjava bacallà, llegums, verdures, etc. Tot i que ara no és tan comú el no menjar carn, hi ha persones que ho respecten. Encara del dejuni, hi ha postres molt típiques d'aquesta data com els bunyols i la crema catalana:

Com hem pogut veure en aquest capítol, moltes de les tradicions celebrades a Catalunya provenen d'un origen molt antic, concloc aquest apartat citant el que ens narra Mireia Estapé (2017) al seu llibre *Viu la festa! Festes i tradicions catalanes*: <<Una població que llegeix és una població més preparada, més crítica, més activa i més lliure. [...] Volem fer accessible la lectura, la cultura i la informació a tothom, [...] apostem perquè tothom pugui accedir al coneixement en la llengua pròpia del país, que és de tots els ciutadans. [...] Llegiu-lo i sabreu molt més del patrimoni festiu català, que marca el nostre calendari, la nostra gastronomia i el nostre llenguatge. Són festes i tradicions per viure-les.>> (pàg. 7).

Capítol 5. Tradicions catalanes i educació infantil

Com hem vist al llarg dels diferents capítols d'aquest treball, hi ha molta relació entre les tradicions catalanes i l'etapa de l'educació infantil, ja que el recurs de les tradicions poden ser incloses en diferents moments del calendari escolar anual.

És molt important preservar el patrimoni cultural català i els encarregats de fer-ho som els mestres de les escoles i hem de tenir clar que hem d'utilitzar recursos de la literatura popular de la tradició oral catalana com cantarelles, dites, contes, la utilització de les tradicions catalanes, etc.

A més, si aquests recursos són utilitzats de manera reflexiva i pensada pels docents, ofereixes a l'infant el coneixement de la tradició pròpia i d'un patrimoni cultural molt valuós, proporcionant-los un acompanyament cap a una bonica relació envers la formació literària. Altrament, l'explicació de contes basats en les tradicions culturals i la utilització dels diferents recursos de la literatura popular formen el primer contacte plaent dels infants amb la literatura, iniciant-se així en la seva formació literària.

El fet de treballar les tradicions catalanes a l'aula provoca que els infants que no utilitzen el català com a llengua materna i tenen una altra cultura coneguin la nostra societat, la nostra història i els nostres costums. Per tant, hem de treballar les tradicions per aconseguir que tots els infants consoliden les nostres tradicions i ens hem d'assegurar que les mantenim vives perquè són la nostra identitat.

Com esmenten la Cristina Corro i la Neus Real (2017) al seu llibre ***La literatura a l'educació infantil***: <<Podem incloure les tradicions de manera lúdica per resoldre petits conflictes, situacions de joc, etc. O com a celebració dels aniversaris dels infants, les festes, esdeveniments de l'escola...>> (pàg. 15)

Per tant, tal com diuen aquestes expertes, podem fer activitats de tota mena utilitzant les tradicions catalanes. Per exemple, inclòs podem incloure les tradicions en un tema tan bàsic i necessari com és el menjar, ja que tots sabem que és important inculcar una alimentació saludable als alumnes i podem incloure dins d'aquestes activitats les tradicions catalanes perquè tenim un patrimoni molt ric en gastronomia i hem d'aprofitar que cada estació ens deixa uns aliments determinats, tal com ens mostra l'Elena Ferro (2012) al seu llibre ***Menjars tradicionals de tot l'any. El calendari festiu-culinari per a totes les edats***.

Altrament, com veurem el següent capítol, la utilització de les tradicions catalanes dins de l'àmbit de l'educació infantil ens aporta una gran varietat de beneficis com la inculcació de valors, sentiments, etc.

Per acabar, experts en l'àmbit de la comunicació i el llenguatge infantils com la Pilar Prieto i la Laura Bosch (2015) expliquen a la seva pàgina web de divulgació ***Abans de les primeres paraules*** que treballar les tradicions i el patrimoni cultural català són estímuls imprescindibles per al desenvolupament lingüístic, ja que els diversos materials culturals són claus per al desenvolupament de la parla de l'infant, sobretot si els hi proposem una

intervenció basada en la iniciativa i la participació d'aquests. Altrament, ens argumenten que treballar el patrimoni cultural ajuda a millorar la comunicació i el desenvolupament de l'escolta activa dels infants.

Per tant, és indispensables per introduir-los en el gaudi que proporcionen les primeres experiències de contacte amb la literatura, la sonoritat del llenguatge, la fantasia, la ficció, etc.

Capítol 6. Importància de les tradicions catalanes a l'etapa d'educació infantil

L'ensenyament i la pràctica de les tradicions catalanes dins de l'educació infantil té una gran importància i proporciona als infants una sèrie de valors, sentiments i beneficis que l'escola ha de garantir.

Com ens narren la Victoria Castro i la Marcela Romo (2006) a *Tradiciones culturales y biodiversidad* i com hem vist anteriorment, les tradicions amb el pas dels anys han sofert una sèrie de canvis i alteracions, però la nostra cultura queda ben definida i sentim les tradicions com a nostres. Tanmateix, ens argumenten que les tradicions ens proporcionen una imatge del passat des d'una perspectiva actual que ens permet afirmar la nostra identitat.

Altrament, la Nancy Ramírez (2012) ens indica a la revista científica Guillermo de Ockham a *La importancia de la tradición oral* que tothom necessita trobar i entendre les seves arrels i gràcies a la tradició oral hem pogut conservar i intercanviar les diferents tradicions que s'han desenvolupat al llarg dels anys i que contribueixen a la cohesió, l'evolució dinàmica i la durabilitat de la cultura que ens representa.

D'una banda, Dimitrios Thanasoulas (2001) ens argumenta a *The Importance of Teaching Culture In The Foreign Language Classroom* una sèrie de beneficis que els aporta als infants l'ensenyament de les tradicions:

- Ajuda als infants a comprendre el perquè i l'origen de les festes i tradicions.
- Ajuda als infants a entendre el perquè actuen d'una manera o d'altra.
- Proporciona als infants unes connotacions culturals del seu territori.
- Estimula l'interès dels infants per conèixer la seva cultura i gaudir de les tradicions.

I per l'altra, la Teresa Duran i la Roser Ros (1998) a *Llegir abans de saber llegir* ens indiquen que l'ensenyament de les tradicions catalanes dins de l'etapa de l'educació infantil és fonamental perquè:

- Aconsegueix que els infants se sentin vinculats i arrelats a la seva pròpia llengua, el català.
- Aconsegueix que els infants coneixen i practiquen els seus costums i tradicions.
- Proporciona un sentiment d'identitat individual i col·lectiva dins del grup classe tant pels infants nascuts al territori pels que no són nascuts aquí.
- Fomenta la immersió lingüística i es consoliden les tradicions.
- Proporciona el saber la història, l'origen i el significat de les diverses tradicions catalanes.
- Ens transmeten diversos valors com el respecte, la companyonia, etc.

Per tant, podem observar que treballar les tradicions catalanes dins de l'aula és fonamental per garantir el bon desenvolupament dels infants. Altrament, tenim una gran sèrie de recursos com els jocs, els contes, les cançons, diferents receptes de menjars, balls, etc. per ensenyar als infants de manera significativa les tradicions que els identifiquen.

3. Marc Metodològic

El marc metodològic és una part fonamental del meu treball de fi de grau, ja que és la part d'investigació del treball triat.

Per una banda, aquest aspecte és molt important pel fet que gràcies a les investigacions dins del camp de l'educació podem millorar la docència i aprendre dels investigadors passats i presents. Altrament, investigar ens ajuda a generar i adquirir nous coneixements i noves perspectives.

Per l'altra, gràcies a la recerca podem veure altres realitats i conèixer diferents metodologies i formes d'ensenyar d'altres països, professors i referents dins del món de l'educació, per tant, ens ajuda a ser millors docents.

La investigació ha d'estar sempre en constant moviment, és a dir, mai hem de parar d'investigar. Sempre s'ha de continuar aprenent per no estancar-nos amb el ja après, ja que en el món de l'educació sempre surten noves metodologies interessants, nous recursos, nous materials, etc. i hem d'anar incloent-los en el nostre ensenyament.

En el meu cas, el meu treball de fi de grau es centra en les tradicions catalanes i els contes infantils; els contes infantils són molt important dins de l'educació i la literatura infantil és un tema d'investigació molt important, recurrent i investigat, però, en canvi, les tradicions catalanes no s'ha investigat el suficient i no es coneix els beneficis que aporta als infants, tot i ser un recurs molt actiu dins del calendari anual de les escoles. Per tant, per a mi era interessant fer investigacions sobre aquest tema, ja que les tradicions catalanes es converteixen en grans festivitats que s'esperen amb ànsia i ganes de gaudir-les, però no són investigades.

3.1 Preguntes d'investigació

Les preguntes d'investigació que m'he plantejat des que vaig començar a plantejar el tema del treball de fi de grau són les següents:

- És important incloure la literatura dins de l'etapa d'educació infantil?
- Realment acostar les tradicions catalanes als més menuts els hi aporta una identitat cultural?
- Gràcies a explicar diferents tradicions catalanes als infants els hi aporta valors i inquietuds?
- Els infants gaudeixen de l'explicació de tradicions catalanes a l'aula?

3.2 Objectius

L'objectiu general que m'he plantejat per fer aquest treball de fi de grau és acostar les tradicions catalanes als infants d'educació infantil a través dels contes i descobrir quins beneficis aporta la incorporació de l'ensenyament de les tradicions catalanes dins de l'etapa d'educació infantil.

Dins d'aquests dos grans objectius n'he extret d'altres més específics com:

- Realitzar una selecció dels contes infantils més coneguts que treballen les tradicions catalanes.
- Observar quins coneixements tenen els infants d'educació infantil dels contes més propers.
- Fer un recull de contes que es treballen a educació infantil sobre les tradicions catalanes.
- Analitzar quins contes sobre tradicions catalanes s'expliquen a l'aula.

3.3 Disseny metodològic

El disseny metodològic del meu treball de fi de grau és clarament un mètode qualitatiu, és a dir, que les dades adquirides no es poden mesurar de manera objectiva.

Segons el que Joan Mateo i Francesc Martínez (2008) ens narren al seu llibre *Mediación y evaluación educativa* l'anàlisi qualitatiu s'assembla a una espiral que les seves fases es poden repetir diverses vegades en la llum dels resultats que anem obtenint. A més, ens mostra que les característiques principals d'aquest tipus són de caràcter inductiu (deriva de les dades), generatiu (orientat a gestionar categories, hipòtesis...), constructivista (tornen a fer les categories) i èmic (utilitzant les conceptualitzacions de les experiències i la visió de la realitat dels subjectes).

Altrament, ens argumenten que quan l'objectiu de l'anàlisi qualitatiu és arribar a teoritzacions, el procés que se sol arribar consta de:

- Descobrir les unitats d'anàlisi, per guiar la recollida de dades, la mostra, etc.
- Categoritzar o conceptualitzar, comparant, contrastant i ordenant les dades.
- Establir proposicions sobre relacions entre conceptes, categories, etc.
- Establir conjectures fonamentals per teoritzar i postular relacions que deuen ser explorades.

3.3.1 Temporalització

La temporalització seguida per fer aquest treball de fi de grau ha durat una sèrie de mesos, ja que vaig començar la recerca al gener i vaig acabar-la al març.

Per una banda, el meu treball ha estat guiat per les diverses reunions que la universitat ens ha realitzat, aquestes eren més formatives i ens explicaven punt per punt el que havíem de fer en cada apartat. Altrament, també he tingut reunions amb la meua tutora del treball de fi de grau, aquestes eren més de seguiment, on es plantejaven dubtes i fèiem un seguiment més personalitzat.

I per l'altra, la recerca personal realitzada des de setembre fins a finals de juny, que ha sigut un punt molt important i exhaustiu. Vaig aprofitar els mesos de pràctiques, és a dir, des del setembre al desembre, per raonar quin tema volia escollir per fer el meu treball de fi de grau, quins objectius tenia, quines preguntes d'investigació, etc. un cop decidit i consensuat amb la

meva tutora de pràctiques i de treball de fi de grau, vaig començar a observar com es tracten les tradicions catalanes dins d'una escola on hi ha un gran percentatge d'alumnes immigrants. A més, vaig poder parlar amb professionals de l'educació sobre la seva opinió pel fet de tractar les tradicions catalanes a infantil. Altrament, durant aquests tres mesos també vaig realitzar els diferents instruments de recollida de dades, en el meu cas són: una entrevista, un qüestionari i una pauta d'observació.

Seguidament, al gener, aprofitant que tenia vacances a la universitat vaig dedicar-me íntegrament a llegir i recol·lectar informació a través de llibres físics i electrònics, revistes, recursos audiovisuals i pàgines web per posteriorment redactar el marc teòric.

Durant els mesos de febrer, març i abril vaig dedicar-me a realitzar el marc metodològic, passant la informació obtinguda dels instruments de registre.

I finalment, durant el mes de maig vaig centrar-me a concretar els últims temes com la defensa, el resum executiu, etc. per poder centrar-me a fer una bona presentació al mes de juny.

3.3.2 Mostra / població

La població que he utilitzat per aplicar els instruments de registre (una entrevista, un qüestionari i una pauta d'observació) han sigut diversos, ja que segons l'instrument de registre, he aplicat una mostra o una altra.

Pel que fa a la pauta d'observació i als qüestionaris, he fet servir la mateixa mostra, ja que les he fet al centre de pràctiques on realitzava el pràcticum de la universitat.

Aquest centre és el Joan Roig ubicat a Tarragona, un centre concertat molt petit de només una línia per curs, provocant així un ambient molt familiar. Altrament, en aquest col·legi tenen molts infants de procedència estrangera, en canvi, les mestres del centre són totes de procedència espanyola i li donen molta importància al català, tal com ho fa el centre, que es considera obertament català i catalanista, és a dir, totes les classes, informes, comunicacions i altres escrits s'utilitza únicament el català, per tant, donen molta importància als elements tradicionals de la cultura catalana, com les festes populars, i busquen el contacte dels infants amb la realitat de la identitat pròpia de Catalunya.

Per realitzar la pauta d'observació vaig centrar-me en els cursos d'infantil, en canvi, els qüestionaris estan dedicats a les mestres d'infantil, concretament les tutores de P-3, P-4 i P-5 i la mestra de suport. En aquest cas, els qüestionaris van ser passats a quatre mestres diferents i gràcies a la seva participació vaig obtenir una sèrie de resultats que m'han resultat molt útils en la meua recerca.

I la mostra utilitzada per fer l'entrevista va ser a una persona concreta, el Joan Salvatella. La seva editorial, l'Editorial Salvatella, se centra en els contes infantils i li dóna molta importància al català i les tradicions catalanes. A més, la meua tutora del treball de fi de grau havia tingut contacte amb l'editorial anteriorment i em va semblar un encert contactar amb ells per fer una entrevista.

3.3.3 Instruments de recollida de dades

Els instruments triats per la recollida de dades han sigut diversos: una entrevista, un qüestionari i una pauta d'observació.

He realitzat una entrevista a l'Editorial Salvatella, ja que és una editorial molt reconeguda i dins la seva col·lecció tenen una àmplia gamma de contes infantils que tracten les tradicions catalanes, i com he explicat anteriorment, la meua tutora de pràctiques havia tingut contacte amb ells anteriorment, ja que va escriure un llibre amb aquesta editorial.

Aquesta entrevista ha sigut via en línia, ja que per la situació de la COVID-19 era la millor opció per a tots. Vaig enviar-li les preguntes en format Word per correu electrònic i ell me les va tornar a enviar contestades. L'entrevista consta de deu preguntes i estava altament estructurada, però l'entrevistat podia parlar lliurement del que volgués.

Pel que fa als qüestionaris, consten de setze preguntes, algunes amb la possibilitat de tenir resposta llarga o curta i d'algunes més estructurades. Vaig passar l'enllaç del qüestionari via correu electrònic a les mestres tutores de P-3, P-4 i P-5 i a la mestra de suport, i elles van contestar les preguntes tranquil·lament en el seu temps lliure.

I finalment, la pauta d'observació, es pot veure a partir del diari de camp realitzat durant els tres mesos de pràctiques, on descrit com es treballaven al centre les diferents tradicions culturals catalanes com el carnaval, la Castanyada, Nadal, etc.

3.4 Resultats

Els resultats obtinguts dels instruments de recollida de dades són els següents:

Pel que fa al primer instrument, el qüestionari, a la primera i tercera pregunta les quatre entrevistades van contestar la seva edat i els seus anys d'experiència, rondant els 30 i els 45 anys i més de dotze anys d'experiència cadascuna. En la segona coincideixen totes en el fet que la seva formació era mestra d'infantil, igual que a la quarta pregunta, que totes voten que sí que és important incloure la literatura a infantil, coincidint també en el raonament, on ens diuen què és important, ja que ens ensenya moltes coses com vocabulari, valors, maneres de fer i actuar, etc. També coincideixen en la sisena i setena pregunta, contestant sí a si els agrada treballar conceptes, festes, tradicions, etc. a partir dels contes i si consideren que explicar contes és beneficiós per als infants. A la pregunta vuit, trobem diferents respostes com que explicar contes als infants és beneficiós perquè influeix en l'expressió oral i escrita dels alumnes, perquè incites el gust per la lectura i el gaudi, descobreixen el codi escrit i els ensenya a ser empàtics, a tenir més autoestima i a créixer. Pel que fa a la pregunta nou, on es pregunta si creuen que és important treballar tradicions catalanes dins de l'aula totes coincideixen dient que sí i esmenten que dins de l'aula trobes diferents cultures i cal treballar la catalana per conèixer els nostres costums i la nostra història, perquè és la nostra identitat i per consolidar i ensenyar les nostres tradicions. A la pregunta onze coincideixen totes les mestres en els mateixos valors que proporcionen els contes als infants: respecte, empatia, coneixement, alegria, amor i companyonia. La pregunta dotze parla de quins són els contes que més es treballen al centre on elles treballen i parlen del Patufet, l'Aligueta de Tarragona, el tió, Nadal, Carnestoltes, Sant Jordi, Sant Joan i Santa Tecla, que coincideixen amb els seus llibres preferits, preguntat a l'última pregunta, la quinze. Altrament, totes les mestres coincideixen també a la pregunta tretze, on diuen que els infants reaccionen molt bé als contes que tracten les tradicions, i a la pregunta catorze, on diuen que no s'han de treballar més tradicions catalanes a l'aula, ja que creuen que ja es tracten bastants.

Pel que fa al següent instrument de registre, l'entrevista, trobem aquests resultats. Respecte a la primera pregunta, on es qüestiona com va sorgir la idea de fundar l'Editorial M.A Salvatella, S.A l'entrevistat contesta que es fa fundar l'any 1922 inspirant-se a l'escola activa i que es va pretendre donar un impuls a les publicacions escolars que llavors no es tenien en compte les orientacions d'una pedagogia moderna. A la segona pregunta, on es va pregunta

quant de temps fa que és fundar l'editorial, respon que l'any 2022 l'editorial Salvatella farà 100 anys en el món editorial. La tercera pregunta fa referència a com s'escullen els tipus de llibres que són publicats i, l'entrevistat respon que des del primer moment es presta atenció en escollir llibres, ja que és el segell de la casa. A més, ens narra que volen aportar fonamentals en l'educació infantil i primària per tal d'aconseguir un aprenentatge entretingut i amè.

A partir d'aquest moment de l'entrevista, les preguntes fan referència a les tradicions catalanes. La quarta i la cinquena pregunta diuen per què tracten el tema de les tradicions, i ens contesta que van ser dels primers a editar llibres infantils sobre els costums i tradicions catalanes perquè creien que era necessari que es coneguessin i no es perdessin. A més, ens diu que són una bona eina per l'educació dels infants, que avui en dia ja hi estan a totes les editorials i que les més demandades són La llegenda de Sant Jordi o els contes que parlen de temes nadalencs. A la sisena pregunta es pregunta si cada cop es venen menys llibres i a la setena sí els principals compradors són per un ús més escolar o més particular i l'entrevistat ens diu que efectivament, cada cop es venen menys llibres d'aquest tipus, ja que el mercat ja està una mica saturat d'aquest tipus de llibres i que els principals compradors són per treballar a l'escola.

El món de les il·lustracions és molt important i la vuitena pregunta qüestiona si és essencial que hi hagi bones il·lustracions, l'entrevistat ens narra que és imprescindible tindre bones il·lustracions de qualitat i un bon text, ja que la competència és molt forta.

També veiem que el món està cada cop més globalitzat i hem d'incloure altres tradicions diferents de la nostra, la nova pregunta qüestiona si l'editorial nota que cada cop es demanen llibres d'aquests tipus i l'entrevistat respon que sí, que es demanen llibres d'altres tradicions com el Pare Noel i Halloween.

I per concloure l'entrevista, es pregunta si l'entrevistat troba important tenir col·leccions de contes que tractin el tema de les tradicions catalanes i quines són les seves preferides. Ens responen que creuen que és important tindre aquestes col·leccions tot i que no hi ha tanta demanda actualment. Finalment, ens diu que els seus contes preferits són La Llegenda de Sant Jordi i el personatge d'en Fumera, un patge dels Reis Mags què és menys conegut, però que té una forta tradició a bona part de Catalunya.

Finalment trobem l'últim instrument de registre, la pauta d'observació, on em baso en el meu diari de camp basat en l'observació dels dies viscuts al centre de pràctiques on es tractaven les tradicions catalanes:

“(23/10/2020 - 30/10/2020) → Fa uns dies que estem parlant de la tardor i ja he fet gran part de les meves activitats del pràcticum, avui hem començat els preparatius per celebrar la castanyada al centre, ja que queda menys d’una setmana. Els infants estan contents perquè aquests dies hem llegit llibres de la castanyera, hem ballat la cançó diversos cops i saben que aviat vindrà la castanyera a fer-los una sorpresa. Durant aquesta setmana les mestres hem estat fent activitats relacionades amb la castanyera com fitxes, lectura de contes, balls, cançons, mascaretes, disfresses, etc. els infants reaccionen amb il·lusió i alegria a totes les feines relacionades i pregunten amb ànsia quan arriba la castanyera a l’escola. Finalment, arriba el trenta d’octubre i venen a l’escola tots els infants i mestres disfressats de castanyers i castanyeres. A l’escola irradia l’alegria i pels altaveus sonen cançons relacionades amb la tardor i la castanyera, els infants ballen i riuen veient-se els uns als altres disfressats, mentre que les mestres continuem preparant l’arribada de la Castanyera, la qual és imminent. De sobte algú pica a la porta de l’aula, obrim corrents i apareix la castanyera plena de castanyes per repartir als infants, aquests criden en veure-la i s’asseuen ràpidament al seu lloc per donar pas a l’explicació del conte per la mateixa castanyera; que l’explica amb alegria i fent riure als infants, que finalment acaben ballant, jugant i rient tots junts. Però arriba l’hora d’acomiar-se i tots els infants abraçen a la castanyera i li diuen que es veuen l’any que ve amb tristesa als seus ulls.”

“11/12/2020 - 21/12/2020 → Avui dia onze de desembre arriba el tió de Nadal a l’escola i les mestres hem preparat una entrada especial. Hem llegit el conte als infants, que han escoltat atentament i els hem explicat que havien de cridar-lo perquè aparegués, després de cridar-lo tres o quatre vegades molt i molt fort, han picat a la porta molt fort i ha aparegut a l’entrada el tió de Nadal. Tots els infants han anat corrents a veure’l i s’han posat a cridar i plorar de l’emoció. Per fi havia arribat! Hem decidit entre tots posar-lo davant de la classe, al costat de la pissarra amb una manta, així tots poden veure’l i el tió pot vigilar a tots. Altrament, hem decidit que li posarem menjar cada dia, ja que si no es quedarà amb gana. Tots els infants diuen que sí emocionats i durant els següents dies tots porten pells de llimona, mandarina, poma, fruits secs, etc. per posar-li de menjar al tió, i quan arriben de l’hora del pati, van corrents a veure si el tió ja s’ha menjat tot el menjar que li han deixat i si ho ha fet, salten d’alegria! Això es converteix en rutina, igual que obrir el calendari d’advent, que ho portem fent des que va començar desembre. Van passant els dies, s’acosta Nadal i l’escola és un caos, estem preparant espectacle de Nadal, que aquest any és en línia i ens passem moltes estones

practicant la cançó amb els infants. Als nens i nenes de l'aula els hi encanta ballar i cantar la cançó de Nadal i sobretot parlar de les seves joguines preferides, fer la carta als reis mags i fer activitats de Nadal com pintar mitjons de Nadal, llegir contes dels reis mags, etc. activitats que fem cada dia durant tot el mes de desembre. Finalment arriba el dia tan esperat, el 21 de desembre, l'últim dia d'escola abans de les vacances de Nadal i és un dia ple de sorpreses! Comencem el dia amb un missatge dels patges reals, que ens diuen que aquest any és una mica diferent però igual d'especial. Els infants miren el missatge atentament i a l'arribar a l'aula veuen que està plena de regals! L'aula s'omple de rialles i alegria, obrint els regals entre tots i jugant amb ells tots junts durant la resta de dia”.

3.5 Conclusions

He arribat a les conclusions d'aquest treball de fi de grau basant-me en les preguntes d'investigació que vaig plantejar-me en començar la investigació, les quals són si és important incloure la literatura dins de l'etapa d'educació infantil, si realment acostar les tradicions catalanes als més menuts els hi aporta una identitat cultural, si gràcies a explicar diferents tradicions catalanes als infants els hi aporta valors i inquietuds i si els infants gaudeixen de l'explicació de tradicions catalanes a l'aula.

Per tant, basant-me en el meu supòsit de partida he pogut observar a partir dels resultats obtinguts que sí que és important incloure la literatura dins de l'etapa d'educació infantil i acostar les tradicions catalanes als infants, ja que els aporta una sèrie d'avantatges i beneficis com adquirir una identitat cultural i immersió lingüística, ajuda als infants a comprendre i entendre el perquè actuen d'una manera o d'altra i a descobrir l'origen de les festes i tradicions. Altrament, proporciona unes connotacions culturals, un sentiment d'identitat individual i col·lectiva dins del grup classe i estimula l'interès dels infants per conèixer la seva cultura, aconsegueix que els infants se sentin vinculats i arrelats a la seva pròpia llengua i ens transmeten diversos valors com el respecte, la companyonia, etc.

En començar la investigació del meu treball de fi de grau vaig marcar-me diversos objectius més específics i partint d'aquests he obtingut diversos resultats.

Trobem dos objectius generals diferents. El primer consisteix a acostar les tradicions catalanes als infants d'educació infantil a través dels contes, aquest objectiu ho he aconseguit gràcies a la pauta d'observació, ja que parlava amb les mestres i incloïem les tradicions a

l'aula de manera natural. I l'altre objectiu general és descobrir quins beneficis aporta la incorporació de l'ensenyament de les tradicions catalanes dins de l'etapa d'educació infantil, que aquest ho he satisfet gràcies a tots els instruments de registre emprats i amb la investigació teòrica, on s'ha demostrat que sí aporta beneficis.

El primer objectiu específic consisteix a realitzar una selecció dels contes infantils més coneguts que treballen les tradicions catalanes, he aconseguit els resultats d'aquest objectiu realitzant l'entrevista al sector editorial i amb els qüestionaris a les mestres. Els resultats obtinguts m'han demostrat que hi ha molta varietat de contes infantils que tracten aquesta temàtica, però els més venuts d'ús escolar, són els de temàtica nadalenca i La llegenda de Sant Jordi.

El segon objectiu és observar quins coneixements tenen els infants d'educació infantil dels contes més propers i he aconseguit els resultats a partir de les pautes d'observacions realitzades a l'aula en el meu dia a dia. Tots els infants de l'aula coneixien perfectament els personatges de les tradicions catalanes com la castanyera o el tió de Nadal, inclús aquells infants que no són nascuts a Espanya.

El tercer objectiu consisteix a fer un recull de contes que es treballen a l'educació infantil sobre les tradicions catalanes i he aconseguit extreure'n resultats a partir del qüestionari a les mestres d'infantil i l'entrevista al sector editorial. Parlem de llibres sobre la llegenda de Sant Jordi, Carnestoltes, Sant Joan, el Patufet, La Castanyera i llibres amb temàtiques nadalenques com Els Reis Mags, el Tió de Nadal, etc.

El quart objectiu es basa a analitzar quins contes sobre tradicions catalanes s'expliquen a l'aula i he obtingut els resultats a partir de la pauta d'observació i els qüestionaris realitzats a diferents mestres d'infantil, que ens han explicat que els contes que més es treballen són el del Patufet, l'Aligueta de Tarragona, el tió de Nadal, Carnestoltes, Sant Jordi, Sant Joan i Santa Tecla.

A partir dels resultats obtinguts s'ha demostrat que els objectius i el supòsit de partida es compleixen i es corroboren amb els resultats obtinguts d'aquesta investigació.

Al llarg d'aquesta investigació m'he trobat amb un obstacle molt complicat i difícil de gestionar que ha sigut la pandèmia que estem vivint, la COVID-19, ja que ha provocat que vivim una realitat molt més virtual i poc propera, no tan sols en l'àmbit personal, sinó que a les escoles s'han dividit les classes en grups, no s'ajunten els infants entre si, s'ha prescindit de metodologies com els tallers i els grups internivell i no es realitzen grans celebracions amb molta gent, com és el cas de l'arribada dels Reis Mags a l'escola i l'esperat festival de Nadal, que s'ha fet en grups molt més reduïts i de manera virtual. Per tant, no he pogut veure el comportament dels infants davant de les tradicions catalanes com les coneixem de tota la vida, però si he vist la realitat que hi ha avui en dia i per sort, els infants reaccionen als dies assenyalats amb il·lusió i amb moltes ganes.

Altrament, la COVID-19 no afecta només en l'àmbit escolar, sinó que les meves entrevistes i qüestionaris han hagut de realitzar-se via en línia, ja que per seguretat de tothom és millor no reunir-se amb gent exterior del teu grup bombolla, per tant, la millor opció per garantir la seguretat i el distanciament social és realitzar aquests instruments de registre en línia, a partir del correu electrònic i per telèfon.

Si hagués de seguir la meva recerca, m'agradaria poder fer-la en una situació on la COVID-19 només fos un record i així poder observar com els infants senten i viuen les tradicions catalanes en una situació com les que coneixíem anteriorment, és a dir, sense distanciament social i amb la possibilitat de celebrar les tradicions catalanes sense tenir por de les aglomeracions de pares, infants, mestres i treballadors del centre per viure tots junts les dates tan assenyalades i esperades com les que són tradicions catalanes.

Altrament, m'agradaria poder continuar la meva investigació tenint en compte les tradicions estrangeres, ja que gràcies a haver estat realitzant les pràctiques al centre i haver pogut fer una entrevista a l'editorial, he tingut la possibilitat de veure que cada cop estan més presents en el nostre dia a dia, ja que estem en un món totalment globalitzat. A més, als infants els hi agraden i les reclamen cada cop més. Per tant, si continués amb la meva recerca, em centraria a investigar els orígens i la història de les tradicions estrangeres més populars que estan presents avui dia a les nostres escoles, com són Halloween i el Pare Noel i les que podríem incloure dins del nostre ensenyament, com el cas *The Elf on the Shelf*, que és una tradició

nadalenca estrangera que consisteix en el fet que l'Elf, que és un petit follet molt bromista i divertit, apareix a casa teva (podriem fer-ho a l'escola) quan no hi ha ningú i canvia de posició de manera misteriosa i els infants han de buscar-lo i trobar-lo per veure des d'on els vigila aquell dia, però com és molt bromista, de vegades fa petites entremaliadures com canviar de color del vestit, utilitzar pasta de dents, deixar purpurina màgica allí per on passa, amagar objectes, etc.

Finalment, puc dir que m'ha agradat molt realitzar, investigar i redactar aquest treball de fi de grau, perquè com he dit a la introducció del treball és un tema que m'encanta i que crec que la població no valora i que creu que només són festes qualsevol. Altrament, he tingut la sort de viure les tradicions catalanes des de dues perspectives, és a dir, des de la perspectiva d'infant, on vivia la màgia de manera innocent, i la perspectiva de mestra, on jo era responsable de què els infants visquessin les tradicions amb màgia i il·lusió. A més, sempre he pensat que el fet de portar a les escoles les diferents tradicions permet que tothom se senti que forma part d'una mateixa societat amb una identitat comuna i gràcies als resultats obtinguts, puc comprovar i tinc demostrat que aporta una gran sèrie de beneficis i avantatges als infants.

4. Bibliografia

- Llibres físics:

Abeyà, E. (2010). *M'expliques un conte?* Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.

Bryant, S. (1993). *Com explicar contes*. Barcelona: La llar del llibre.

Bullish, E. i Maure M. (1996). *Manual del Rondallaire*. Barcelona: Edicions de la Magrana.

Castellano, F. (2014). *Festes i tradicions catalanes*. Barcelona: Comanegra.

Chambers, A. (2007). *El ambiente de la lectura*. México: Fondo de cultura económica.

Correro, C. i Real, N. (2017). *La literatura a l'educació infantil*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.

Duran, T. i Ros, R. (1998). *Primeres literatures: llegir abans de saber llegir*. Barcelona: La Galera.

Estapé, M. (2017). *Viu la festa! Festes i tradicions catalanes*. Barcelona: La mar de fàcil.

Ferro, E. (2012). *Menjars tradicionals de tot l'any. El calendari festiu-culinari per a totes les edats*. Barcelona: Baula.

Lluch, G. i Valriu, C. (2013). *La literatura per a infants i joves en català. Anàlisi, gèneres i història*. València: Edicions Bromera.

Mateo, J. i Martínez, F. (2008). *Mediación y evaluación educativa*. Madrid: La Muralla, S.A.

Rueda, R. (1995). *La biblioteca de aula infantil: el cuento y la poesía*. Madrid: Narcea, S. A. DE EDICIONES.

Valriu, C. (1997). *Història de la literatura infantil i juvenil catalana*. Barcelona: La Galera.

- Llibres electrònics:

Centelles, J. (2003). *La biblioteca, el cor de l'escola*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat. [llibre en línia]. Disponible des d'Internet a: <http://www.xtec.cat/sgfp/llicencies/200304/memories/823m.pdf> [amb accés el gener de 2021].

Oriol, C. (2002). *Introducció a l'etnopoètica. Teoria i formes del folklore en la cultura catalana*. Valls: Cossetània Edicions. [llibre en línia]. Disponible des d'Internet a: https://books.google.es/books?id=wneI57a0VxgC&printsec=frontcover&hl=es&source=gs_bge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [amb accés el gener de 2021].

Prat, J. (2013). *Historia del cuento tradicional*. Ureña: Fundación Joaquín Díaz. [llibre en línia]. Disponible des d'Internet a: https://funjdiaz.net/folklore/pdf/prat_ferrer_historia_cuento_tradicional.pdf [amb accés el gener de 2021].

- Revistes electròniques:

Escalante, D. i Caldera, R. (2008). “Literatura para niños: una forma natural de aprender a leer”. (*Educere, la revista venezolana de educación*), vol. 12, núm. 43. [revista en línia]. Disponible des d’Internet a: < <https://www.redalyc.org/pdf/356/35614570002.pdf>> [amb accés el gener de 2021].

Morón, M. (2010). “Los beneficios de la literatura infantil”. (*Temas para la educación: revista digital para profesionales de la enseñanza*), vol. 95, núm. 8. [revista en línia]. Disponible des d’Internet a: <<https://www.feandalucia.ccoo.es/docuipdf.aspx?d=7247&s=>> [amb accés el gener de 2021].

Ramírez, N. (2012). “La importancia de la tradición oral”. (*Revista Científica Guillermo de Ockham*), vol. 10, núm. 2. [revista en línia]. Disponible des d’Internet a: <<https://revistas.usb.edu.co/index.php/GuillermoOckham/article/view/2365>> [amb accés el gener de 2021].

Thanasoulas, D. (2001). “The Importance of Teaching Culture In The Foreign Language Classroom”. (*Radical Pedagogy. An Interdisciplinary, Peer-Reviewed Journal Devoted to the Analysis of Teaching and Learning*), vol. 3, núm. 3. [revista en línia]. Disponible des d’Internet a: <https://radicalpedagogy.icaap.org/content/issue3_3/7-thanasoulas.html> amb accés el gener de 2021].

- Recursos audiovisuals:

L’ofici d’educar: el suplement. (2016, febrer). “Hi havia una vegada, el poder transformador dels contes”. [Podcast]. Catalunya ràdio. Disponible des d’Internet a: <<https://www.ccma.cat/catràdio/alacarta/lofici-deducar/lofici-deducar-hi-havia-una-vegada-el-poder-transformador-dels-contes/audio/911114>> [amb accés el gener de 2021].

- Capítols de llibres:

Castro, V. i Romo, C. (2006). “Tradiciones culturales y biodiversidad”. *Biodiversidad de Chile: Patrimonio y Desafíos*. Chile: Conama. [capítol en línia]. Disponible des d’Internet a

<https://nanopdf.com/download/tradiciones-culturales-y-biodiversidad_pdf> [amb accés el gener de 2021].

Mateo, E. i Gómez, M. (2015). “Literatura infantil”. *Expresión y comunicación*. Madrid: Macmillan Education. [capítol en línia]. Disponible des d’Internet a <https://www.macmillaneducation.es/wp-content/uploads/2018/10/expresion_comunicacion_1ibroalumno_unidad2muestra.pdf> [amb accés el gener de 2021].

- Pàgines web:

Prieto, P i Bosch, L. (2015). “Precursors del llenguatge”. *Abans de les primeres paraules*. Barcelona. Disponible des d’Internet a <<http://abansprimeresparaules.upf.edu/precursors-del-llenguatge/>> [amb accés el febrer de 2021].

5. Annexos

Annex 1: Entrevista a l’editorial M.A Salvatella S.A

ENTREVISTA A UNA EDITORIAL

Sóc la Silvia Pujol, estudiant de quart curs del Grau d'Educació Infantil de la Universitat Rovira i Virgili.

Estic fent el meu Treball de Fi de Grau sobre treballar les tradicions catalanes amb els infants mitjançant la literatura infantil, concretament, a partir dels contes. M'han recomanat molt la vostra editorial, ja que tracteu diverses col·leccions de llibres i a més, al ser de Catalunya, són tradicions més properes, estic molt agraïda de què em contesteu aquesta sèrie de preguntes.

- Com va sorgir la idea de fundar Editorial M.A Salvatella, S.A?
- Quant de temps fa que es va fundar?
- Com escolliu quin tipus de llibres són els que publiqueu?
- Teniu diversos llibres que tracten el tema de les tradicions catalanes, per què?
- En l'àmbit de vendes, quines són les tradicions catalanes que es venen més?
- Actualment, es venen llibres que

- Actualment, es venen llibres que treballin tradicions catalanes o cada cop es venen menys?
- Els vostres principals compradors d'aquest tipus de llibres, els compren per ús escolar o per un ús més particular?
- El món de les il·lustracions és fonamental pels infants, per tant, creieu que dins dels llibres que treballen les tradicions catalanes és essencial que hi hagi bones il·lustracions? Per què?
- Cada cop el món està més globalitzat i agafem tradicions d'altres cultures, a l'editorial heu notat si cada cop us demanen més llibres d'altres tradicions diferents de les catalanes?
- Per concloure l'entrevista, trobeu important tenir col·leccions de contes que tractin el tema de les tradicions catalanes? Quines són les vostres preferides?

Moltes gràcies pel vostre temps i col·laboració!

Annex 2: Qüestionari "Tradicions catalanes i Educació Infantil".

Tradicions catalanes i Educació Infantil

Sóc la Silvia Pujol, estudiant de quart curs del Grau d'Educació Infantil de la Universitat Rovira i Virgili.

Estic fent el meu Treball de Fi de Grau sobre treballar les tradicions catalanes amb els infants mitjançant la literatura infantil, concretament, a partir dels contes. És per això que realitzo aquest qüestionari, ja que vull recollir informació sobre les diverses opinions de les mestres sobre aquest tema.

Moltes gràcies per contestar aquest qüestionari.

Quina edat tens?

Text d'una resposta breu

Quina és la teva formació? *

Text d'una resposta llarga

Quina experiència tens com a mestra d'educació infantil? *

Text d'una resposta llarga

Trobes que és important incloure la literatura a infantil? *

- ☐ Sí
- ☐ No
- ☐ No sé

En cas afirmatiu, per què penses que és important incloure la literatura a infantil?

Text d'una resposta llarga

T'agrada treballar conceptes, festes, tradicions, etc. a partir dels contes? *

- ☐ Sí
- ☐ No

Consideres que explicar contes als més menuts és beneficiós per a ells? *

- ☐ Sí
- ☐ No
- ☐ No sé

En cas afirmatiu, per què penses que explicar contes és beneficiós per als infants?

Text d'una resposta llarga

Creus que és important treballar les tradicions catalanes dins de l'aula? *

- ☐ Sí
- ☐ No
- ☐ No sé

En cas afirmatiu, per què creus que és important treballar les tradicions catalanes dins de l'aula?

Text d'una resposta llarga

Quins valors transmetem als infants explicant tradicions catalanes a partir dels contes? *

Text d'una resposta llarga

Quins contes referits a les tradicions són els que més es treballen al centre? *

Text d'una resposta llarga

En cas afirmatiu, per què creus que és important treballar les tradicions catalanes dins de l'aula?

Text d'una resposta llarga

Quins valors transmetem als infants explicant tradicions catalanes a partir dels contes? *

Text d'una resposta llarga

Quins contes referits a les tradicions són els que més es treballen al centre? *

Text d'una resposta llarga

Com reaccionen els infants a aquests tipus de contes? *

Text d'una resposta llarga

Creus que s'haurien de treballar a l'aula més tradicions catalanes? *

- ☐ Sí
- ☐ No
- ☐ No sé

En cas afirmatiu, quines tradicions consideres que s'haurien de treballar?

Text d'una resposta llarga

Quines tradicions treballades a partir de contes són la teva preferència? Per què? *

Text d'una resposta llarga

Annex 3: Paràmetres d'avaluació de la pauta d'observació.

Alumnes	És capaç d'anomenar diferents tradicions catalanes.	Esmenta en què consisteixen les tradicions catalanes que més li agraden.	Coneix les tradicions de les quals s'està parlant a l'aula.	Participa de manera activa a l'hora de parlar sobre les diferents tradicions catalanes.	Utilitza vocabulari adient a les diverses tradicions catalanes.	Sap explicar quina és la seva tradició catalana preferida treballada a l'aula.
	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5
	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5
	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5
	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5
	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5
	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5
	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5
	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5
	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5
	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5	1/2/3/4/5